

AQOKRIF

Irodalmi Folyóirat · 2015. ősz
VIII. évfolyam 3. szám

Apokrif

” Ásók és lapátok ”

Irodalmi folyóirat
megjelenik negyedévente
VIII. évfolyam, 3. szám
2015. ősz

Főszerkesztő

Nyerges Gábor Ádám (vers)

Felelős szerkesztő

Fráter Zoltán

Szerkesztők

Gál Soma (próza)

Evellei Kata (kritika)

veress dani (kép)

Murza Tímea (Apokrif Online)

•

Munkatársak

Radnóty Zoltán (tördelés/design)

Tarcsay Zoltán (címlap/design)

Szerkesztőség

1052 Budapest, Vitkovics Mihály u. 7. IV/1

Tel.: (1) 951 8518; (30) 876 1473

apokriflap@gmail.com

<http://www.apokrifonline.hu>

Felelős kiadó

Palimpszeszt Kulturális Alapítvány

Nyomda

Robinco Kft.

Felelős vezető: Kecskeméthy Péter

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.

Copyright © 2015 Az Apokrif 2015/3. számának
szerzői és szerkesztői

Megjelenik 250 példányban; az egyes példány ára 350 Ft

ISSN 2060-3207

Szépirodalom

- 07** **Háy János**
A villanyszerelő
- 22** **Gál Soma**
Metróelágazások, Ami marad
- 25** **Juhász Tibor**
Műanyag poharak
- 29** **Nyirán Ferenc**
van itt ez az...
- 30** **Szabó Csanád**
tengertagadások 5, Karóra
- 33** **Nyerges Gábor Ádám**
A múlt hét péntek óta érlelődő terv
- 36** **Sebők György**
Potentia sacra, Fekvőtámasz
- 39** **Asbóth Balázs**
Rendelőben
- 46** **Hyross Ferenc**
földes, olló, pompa

Látószög

- 49** **Mizsur Dániel:** *Holnapi termés, tegnapi magvak*
(Hyross L. Ferenc verseiről)
- 53** **veress dani:** *Csorog*
(kabai lóránt absztraktjairól)

Látótávolság

- 55** **Barna Péter:** *Úton-útfélen*
(Bödecs László: Semmi zsoltár)
- 58** **Inzsöl Kata:** *Észrevételek | Következtetések*
(Szvoren Edina: Az ország legjobb hóhéra)
- 63** **Füzi Péter:** *Néma város*
(Juhász Tibor: Ez nem az a környék)
- 67** **Steinmacher Kornélia Nóra:** *Múltaddal valamit kezdeni*
(Schein Gábor: Svéd)
- 71** **Tóth Anikó:** *Ketten a semmiben*
(Szendi Nóra: Zárványok)

Illusztrációk

E számunkat kabai lóránt munkái illusztrálják.
A borító az ...és a folytatásban című festménysorozat első tételének felhasználásával készült (2014, olaj, farost, 30 × 30 cm).

kabai lóránt
rájátszás 5, 2014
akril, papír, 31 × 22 cm

Háy János

A villanyszerelő

(*Vidékfejlesztő opera egy felvonásban*)

Szereplők

Túri Dani, *negyven körüli villanyszerelő, művezető*

Maszkáni Péter, *buszsofőr, harmincas*

Marika, *Maszkáni felesége, huszonéves*

Szomszédnő, *Maszkániék szomszédja, negyven körül*

Kocsmai asszony, *idősödő asszony, ötvenes*

Kis Tibi, *helyi lakos, ötvenes*

Buszsofőr, *Maszkáni munkatársa*

Két munkás, *ők egyben a kocsmai emberek is lehetnek*

Falusi lakosok, *ők is lehetnek kocsmai emberek*

Kórus (*munkások, falusi lakosság, kocsmai emberek*)

Játszódik a mindenkor aktuális jelenben Magyarországon, egy faluban, távol a fővárostól.

1. jelenet

Falusi utca, faluhangok imitációi, aztán gépek és szerszámok hangja, ebből a zajzenéből bontakozik ki a nyitókórus

Falukórus:

Úr isten, mit látok,

na, mit na, mit látok:

Ásók és lapátok,

jönnek a munkások.

Ez most a nagy újság,

Feltúrják az utcát.

Csatornákat ásnak,

út szélén pisálnak.

Nem kell, nem kell, nem kell az új nekünk!
Ha kell, ha nem, mi ellene tüntetünk.
Nyakunkba sóznak egy úniós vackot,
Pesten meg zsebre dugják a hasznót.
Nem kell, nem kell, nem kell az új nekünk!

Falusi lakos:

Mért jön ide ez a rengeteg gép, meg azok a munkások, miért?

Túri Dani *paposan*:

Mert az úniós támogatások lehetővé tették, hogy a faluban végre föld alá kerüljön minden vezeték, s a korábbi lengővezetékek helyett korszerű formában jusson el a házakba az elektromos áram. Remélem, ez ellen senkinek nincs kifogása!

Falusi lakos *(a megszólaló személyek a lehetőségek szerint változnak, de a megszólalóknak nincs külön karakterük)*:

De nekünk már eddig is megfelelő volt, minek azt megváltoztatni, ami eleve jó volt.

Túri Dani *marad a papos tónus*:

Nem volt az olyan jó, meg gondoljanak arra, hogy mennyivel jobban fog kinézni az utca, ha nem lóg a képbe az a sok drót, nem osztja részekre a tájat a levegőben lógó kábelek sávja.

Falusi lakos:

Mi már megszoktuk, hogy így van, furcsa lesz a fenyőfa, ha nem metszi ketté villanyvezeték csíkja.

Túri Dani:

Ezek a parasztok mindig korszerűtlenek voltak, hiába modernizálódott a mezőgazdaság, az ő gondolkodásuk megmaradt a sötét középkorban, ha rajtuk múlna, még mindig meztelen fenékkal ülnének a porban.

Falusi lakos:

Különben az unió mért pont erre költi a pénzét, ez itt egy megválaszolatlan kérdés.

Túri Dani:

Megmondom én maguknak azt most, azért, mert ez mindenkinek rendkívül hasznos.

Falusi lakos:

Árkokon át ugrálhat a falu hetekig, aztán mikor betemetik, megsüllyed a járda, és ott fogunk botladozni a járda púpjain, máshol meg a víz majd visszafelé csorog az utcáról be az udvarba és később a házba is, alááztatva ekként az eleve gyenge alapozást, romba dőlt házakat okozhat ez a változás.

Túri Dani:

Felesleges aggodalom, mert az uniós támogatás lehetővé teszi, hogy az efféle problémákat a munkások orvosolják.

Falusi lakos:

Feltéve, ha az a támogatás nem csúszik észrevétlen egyes vezetőink üvegzsébébe, vagy a választások hasznára nem kerül bele a pártkasszába.

Túri Dani:

Nem, az teljesen elképzelhetetlen, nálunk minden vezető feddhetetlen.

Falusi lakos:

Tapasztalati tény, hogy ami elképzelhetetlen, sokszor az lesz épp.

Túri Dani:

De most nem.

Falusi lakos:

Vajon hová fognak fészkeket rakni a gólyák, ha eltűnnek a villanyoszlopok, a megszokott póznák?

Túri Dani:

Erre a falura a gólyák magasról tojnak, jövet és menet, ezt a falut már csak az unió veszi figyelembe mint érvényes életteret.

Falusi lakos:

Na és a fecskék min fognak gyülekezni indulásra készülődvén? Mert az olyan szép, ahogy sorban ülnek a veze-

tékeken, mintha nem is ott ülnének, hanem az ég peremén, s megvitatják az indulás idejét, egy utolsó pihentető kúra, és felkészülnek a hosszú vándorútra.

Túri Dani:

Ez most egy fogas kérdés, de valahol majd összegyűlnek, ahol a váltóáram feltalálása és az egész ország villamosítása előtt összegyűltek, például a kerítéseken, amely kerítések drótszegélye sokban hasonlít a villanyvezetékek drótjaira.

Falusi lakos:

Hát én most már eldobom a fejemet, mindenre van egy perfekt felelet, mert erre is kiképezte őket az unió, holott az unió vetett keresztet utoljára a magyar mezőgazdaságra.

Túri Dani:

Nem, ez tévedés! Az unió támogatja a mezőgazdasági termelést. Bár én egy egyszerű villanszerelőből lett művezető vagyok, s nem kenyerem a földművelés, annyit biztosan tudok, hogy rendkívül fellendült az uniós támogatások következtében a repcetermesztés hazánkban, s milyen szemet gyönyörködtető repcevirágzaskor a sok hektárnyi sárga virágot nézni, s elképzelni, hogy ebből lesz majd az a sok-sok e és dé vitaminnal, valamint omegakettőzsírsavakkal dúsított egészséges repceolaj, s a szívbarát, vitamindús margarin.

Falusi lakos:

Ettől a fejtegetéstől teljesen elképedtünk, a szavunk elakadt, a pofánk leszakadt, s csak zenei nyelven tudunk megszólalni.

Falukórus:

Ásók és lapátok,
jönnek a munkások.
Ez most a nagy újság,
Feltúrják az utcát.
Csatornákat ásnak,
út szélén pisálnak.

Ha nem lesz vezeték
Hol ülnek a fecskék,
Földméli vezeték,
ami lóg, az a szép.

Nem kell, nem kell, nem kell az új nekünk!
Ha kell, ha nem, mi ellene tüntetünk.
Nyakunkba sóznak egy úniós vackot,
Pesten meg zsebre dugják a hasznót.
Nem kell, nem kell, nem kell az új nekünk!
Nem, nem, nem kell, nekünk az új nem kell,
nekünk a semmi sem kell, nem kell, nem, nem, nem kell!

Munkáskórus:

Fafejű parasztok,
kőkorban maradtok.
Nektek a haladás
egy helyben maradás.

Milyen, milyen rettenetes vidék,
a korszerűből senki semmit nem ért.
Mindent kifizet zsebből az unió,
de a hülyéknek még az ingyen se jó.
Nem, nem, nem jó, nekik az ingyen sem jó,
nem, nem, nem jó, nekik semmi, de semmi nem jó!

Túri Dani:

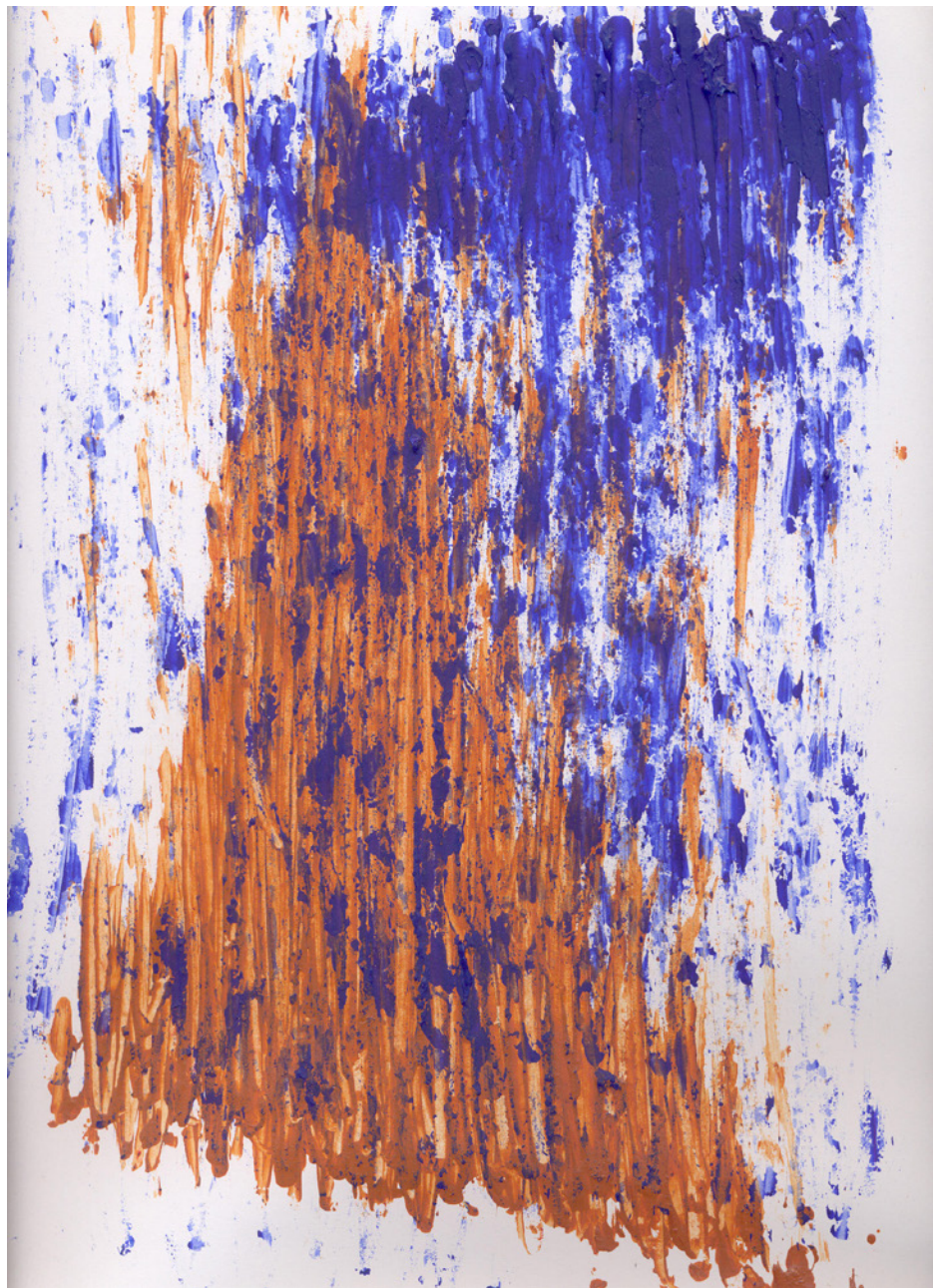
Akkor én folytatom a dialógust kérdésfeltevéssel.

Falusi lakos:

Folytassa, művezető úr, mert már annyira elképedtünk, hogy
a zenei gondolat is kifogyott belőlünk.

Túri Dani:

Hol van a Táncsics utca, mert ott kezdenénk a feltárást.

kabai lóránt

rájátszás 6 (részlet), 2014
akril, karton, 34 × 22 cm

Falusi lakos:

A feltúrást.

Túri Dani:

Szóval újra kérdem, mondjuk magától, melyik utcát nevezték el Táncsics Mihályról?

Falusi lakos:

Azt én nem tudom, és nem tudja senki sem. Senki nem jegyezte meg az utcaneveket. Kossuth, Petőfi, József Attila (a többiek is *bekiabálnak*), Alkotmány, Damjanich, Felszabadulás, Alkotás, Dümmert Dezső. (Kis csend)

Falusi lakos:

Micsoda?

Másik falusi lakos:

Olyan is van, állítólag abban az utcában született egy ilyen nevű ember.

Falusi lakos:

Az melyik utca?

Másik falusi lakos:

Azt nem tudom. (A bekiabálások folytatódnak, és kibontakozik a kórus)

Falukórus:

Kossuth és Petőfi,
József és Attila,
melyik ez, melyik az,
azt senki nem tudja!
Lenin és Kunbéla,
a Vörös október,
senki nem tudja, hogy
ki ez a sok tróger!
Szent István, Bem József,
Jézus és Heródes,
mindent elfeledni
de jó lesz, de jó lesz!

Elfelejtünk mindent,
amikor innen el-
megyünk, mert vége lesz
az egész életnek.

Túri Dani:

De mégis melyik az?

Falusi lakos:

Mi csak a régi neveket tudjuk, meg hogy a Vágóhid utca lett
biztos a Dózsa, mert a korábbi névhez jól illik e történelmi
hős imágója.

Túri Dani:

Akkor az önkormányzattól kérek egy részletes térképet.

Falusi lakos:

Nem kell, itt van a Kis Tibi, aki tüdőszűrő értesítőket hor-
dott ki a hetvenes években, na, ő tudja az utcaneveket, bár
időnként ő is tévedhet.

Túri Dani:

Melyik, Kis úr...

Kis Tibi

Én vagyok Kis Tibi, Kistibi vagyok.

Túri Dani

Márminthogy melyik, Kis úr, az úgynevezett Táncsics utca,
ahol belefoghatunk a munkálatokba.

Kis Tibi:

Meg fog lepődni, művezető úr.

Túri Dani:

Miért lepődnék meg?

Kis Tibi:

Mert az az utca épp ez az utca.

Túri Dani:

Ez?

Kis Tibi:

Ez az utca épp a Táncsics,
itt lakott a nagymamám is.
itt lakott a dédanyám is,
itt lakott az ükanyám is,
és itt voltam gyerek én is.

Túri Dani:

Örülök, hogy hazatalált,
megnézheti a nagymamát.

Kis Tibi:

Hűlt helyét nézhetem talán,
mert rég elvitte a halál.
Mennyi, mennyi régi emlék,
itt lakott rég minden szülém,
Táncsics utca ó, de szép!
Itt-ott fáradt kis lámpa ég,
persze
csak ha elsötétül az ég,
s nincs ez a szikrázó napfény!

Falukórus:

Hogyha elsötétül az ég,
itt-ott fáradt kis lámpa ég.
Mennyi, mennyi régi emlék-
nek találjuk a hűlt helyét.
Régi emlék és régi kép,
minden a múlt ködébe vész.

2. jelenet

Utca, a munkaindítás

Túri Dani:

Kijelölöm a nyomvonalat, emberek, és elkezdődhet a munkamenet.

Falusi lakos:

És mi van, ha valaki, egy játszadozó gyerek nem veszi észre, hogy az utca csupa verem.

Túri Dani:

Eddig még nem esett bele senki sem, legfeljebb az éjszaka hazatámolygó részegek, de nekik baja nem lehet, hisz a részegeket valami földöntúli erő védi meg attól, hogy megsérüljenek.

Falusi lakos:

Az, hogy eddig senki, nem jelenti, hogy ezután sem fog, s épp az lesz az uniós projekt következménye, hogy községünk bekerül a kereskedelmi televíziók véres híreibe. Mondhatni, a brüsszeli döntéshozók csapata ilyen módon lesz a magyar lakosság sintére. Talán épp ez motiválta őket a pozitív döntésre, hogy ekképp, sunyi eszközökkel kiirtsák a magyar népet.

Túri Dani:

Nem, kizárólag a fejlődés motiválta őket, Brüsszelben értik a modern időket. Kihúznak piros-fehér szalagot, ami elterel minden arra kószáló alakot. Emberek, figyelem, kezdjük el!

Első munkás:

Kezdem már, kezdem, de utálok ezt az árokását.

Második munkás:

Ezzel a végzettséggel nem választhatsz mást.

Első munkás:

Én a magyar közoktatás áldozata vagyok, hisz olyan alacsonyan lettem képzett, hogy kvalifikáltabb munkára teljesen képtelen vagyok.

Második munkás:

Ne fogd a közoktatásra, hogy nincs a fejedben agy, hogy tők hülye vagy.

Első munkás:

Nem voltam hülye, csak utáltam az iskolát, mert a jövőm tekintetében nem láttam benne fantáziát.

Második munkás:

Még bepótolhatod idő után, amit nem tettél meg idő előtt, csak felszabadítás némi plusz erőt.

Első munkás:

Már késő, mert kemény árokásás vagy épp közmunka mellett nem lehet tanulni. Olyan fáradt vagyok este, hogy nem tudom elképzelni, hogy kinyissak egy tankönyvet, különben is, itt nincsenek külföldi befektetők, akik kvalifikált munkát ajánlanának, s mégiscsak megalázó volna érettségivel árkot kapirgálnom.

Túri Dani:

Emberek, koncentráljunk a munkára, nekem a teljesítménnyel minden nap el kell számolnom, s ha nem megfelelő a hatékonyság, legközelebb nem a mi cégünk kapja ezt a közbeszerzési megbízást, s akkor én mehetek munkanélküli segélyre, maguk meg közmunkára éhbéren.

Második munkás:

Csináljunk, nem kell mindig baszogatni, mert mi mégsem vagyunk gépek. Az ember nem egy technikailag előállított szerkezet.

Az ember egy érzékeny lény,
nem egy mechanikus gép.
Addig érez, ameddig él,
S érzi azt is, ha jön a vég.
Azt is érzi, ha jön a vég.

kabai lóránt
rójátszás 22, 2014
akril, karton, 36 × 20 cm

Első munkás:

Úristen, ezt hol hallottad?

Második munkás:

Van egy olyan csatorna nálunk...

Első munkás:

Nem mondd ezt a szót, hogy csatorna, meg árok,
mert attól mindjárt hanyok.

Második munkás:

Na mindegy, én képzem magam, s eljutottam olyan holisztikus és transzcendentális meditációs tudáshoz, ami lehetővé teszi, hogy az árokásást a megváltás útjaként tudjam értelmezni. A túlvilágról a hangokat hallom.

Om, om, om, om,
a te házad az om,
az om, az om lesz,
a te házad az om lesz
homlesz.

Első munkás:

Én meg csak odáig jutottam, hogy támasztom a lapátot.
Nevezhetjük munkajógának.

Második munkás:

Minek?

Első munkás:

Munkajógának, érted!
Lapátom, om, om,
a lapátom, om, om,
az ingem a jangom,
jin, jang, jin, jang,
bimm-bamm, bimm-bamm,
a toronyban óra van.
Ha üt, ha üt az óra,
már nem segít a jin, a jang,
már nem segít a tóra.

Csak bambulsz a mutatóra.
Nem mész többet horgászni a
tóra, síelni a hóra.
Bimm, bamm, nyomom
az omom, a lapátom, tom, tom, tom,
bim-bamm, bamm, bamm.

Túri Dani:

Hagyják az ezoterikus tudást másra, kapjanak ásóra, lapát-
ra, és folytassák a földmunkát. Engem épp gyötörni kezdett
a szomjúság. Bemegyek az egyik házba, hogy egy kis vizet
kunyaeráljak, annyira meleg van, kiszáradt a torkom, s nem
tudok gondolkodni, ha állandóan a kiszáradt torkomra gon-
dolok.

Kórus:

Száraz torok nedves partján egy gondolat kuruttyol,
hallgatja a szomszédasszony, ki pletykákban lubickol.
Ejhaj, denevér,
benned van a kutyavér.
Ejhaj, denevér,
benned van a kutyavér.
Kutyavér, havi vér,
ami benned alig fér.
Kutya vér, havi bér,
egy kalap szart sem ér.

Első munkás:

Menjen csak nyugodtan, mi ásunk, csak ásunk tovább.

Munkások dala, kórusal

Ásunk, csak ásunk, mindig csak ásunk,
Nincs semmi máshoz nekünk tudásunk.
Ásunk, csak ásunk, egyre csak ásunk,
Pár év alatt teljesen elvásunk.

Nem elég másra az agyunk,
képzetlen munkások vagyunk.
Bejelentenek minimálbérre,
kutyakolbászt kapunk ebédre.

Ásunk, csak ásunk, mindig csak ásunk,
Nincs semmi máshoz nekünk tudásunk.
Ásunk, csak ásunk, egyre csak ásunk,
pár év alatt teljesen elvászunk.

Gál Soma

Metróelágazások

A metróban nincsenek kukák,
pedig keletkezhet szemét.
Egy üres rágócsomag,
kiolvasott reklámújság
vagy megunt könyv,
amit egyre kevesebben forgatnak.
Kézzől kézre adjuk a lapokat,
az egyik történetet
széttépjük egymásnak,
te, hogy meghatódjak, én, hogy megismerj.
Használat után eldobhatjuk,
hogyan összekeverje a szél
igaz történetté,
amiben évek múltán
visszatalálnak az ismert papírok.

Ami marad

Egy szál papucsban jártam nehéz utakat
régí járdákon és fűvön, fejjel előre,
mintha, ahogy egy csődbe hajló válságba
jutott ország, úgy döntenék, hogy
egyetlen napot sem fizetek vissza.
Fogamat törtem egy villanyoszlopban,
a pólóm egy ágba akadt,
és mégis elmentem vagy száz ember mellett.
Vitt magával a nemistudommicsoda.
Felébredtem. Néha egy repülő búzára,
vagy elhaladó konvojra.
Talán a tengerhez mennek, amit mindig is untam,
vagy hazafelé, főzni vacsorát.
Engem hajléktalanok találnak meg mindig,
akiknek annyit mondok, hogy
csak egy utolsó cigi van a zsebemben, és szerelmi bánat.

kabai lóránt

...és a folytatásban 4 (részlet), 2014

olaj, farost, 30 × 30 cm

Juhász Tibor

Műanyag poharak

Az édesapa találta ki, hogy menjenek moziba. A férfi három műszakban dolgozott az üvegyárban. Mikor délelőttös volt, az indulásakor még aludtak a gyerekek, a délutános után pedig ő aludta át a közös reggelit. Az éjszakai műszak volt a legroszszabb, mert akkor nem tudta elkerülni a fiúk lefekvése előtti közös tévénézéseket. Nagyon nehezen vallotta be, de utált a családjával lenni. Kezdetben szégyellte magát emiatt, hiszen egy családban az együtt töltött idő a legfontosabb, de az édesapa egy át-dolgozott nap után mindennél jobban vágyott egy hideg sörre. A cigarettáról már leszokott a pénz miatt, és mégis volt idő, mikor az asszony az anyagiakra hivatkozva az italt is meg akarta vonni tőle. Na, abból aztán nem engedett! Felesége beletörődött a megváltoztathatatlanba, viszont ha a férfi túllépte a napi két üveget, képes volt magánkívül kiabálni vele, csekkeket dugdosni az orra alá, meg a gyerekek iskoláztatásának költségeit sorolni. Erre az édesapa kikelt magából, mert lehetett a minimálbérről meg a kenyérről siránkozni, de ha az asszony a gyermekeket hozta szóba, akkor elveszítette a fejét. A fiai végigbukdácsolták az általánost, a zeneiskoláról nem is beszélve. Egyáltalán nem sportoltak, szabadidejükben, a legkisebb kivételével, bevonultak a számítógép elé, és ott görnyedtek addig, míg beesteledett. A legkisebb, igaz, nem számítógépezett, de az is ugyanannyira félresikerült, mint a többi. Ha viccelődött vele az ebédnél, vagy atyai jóindulattal ugratta, ez a gyerek egyből sírva fakadt. Még csak el sem rohant a szobájába, letette az evőeszközöket, a fal felé fordult, csak az anyjától öröklött göndör hajtömeget lehetett látni belőle, és úgy szipogott.

Azon a vasárnap délutánon az asszony keresztretjtvényt fejtett, a férfi pedig kapcsolgatta a tévét. És akkor meghal-

lotta a konyhai csap csöpögését. Egyenletes metrumot adtak a mosogatóban hagyott edényeken szétrobbanó cseppek, és az édesapa szíve hamarosan megduplázta a tiktakot. Láta maga előtt, ahogy a víz összegyűlik a tányérok között, elszíneződik a zsírtól, látta, hogy lassan megtelik a mosogató, és a víz kifolyik a padlóra, benyálazza az anyósától kapott konyhai garnitúra lábait, aztán a szintén anyósától kapott szőnyegen lopódzva az ő talpa felé indul. Meg kellene innom még egyet, gondolta a férfi, de az már a harmadik üveg lett volna, hát kimondta az első vállalható gondolatot, ami felötlött benne.

A felesége lelkesedett az ötletért. Bementek a legnagyobb fiú szobájába, hogy megnézzék, mit vetítenek. Igaz, az édesapát nem túlságosan érdekelte ez az egész. Megkönnyebbült, hogy elmenekülhetett a csöpögéstől, ezért bármibe belegyezett, még egy romantikus filmre is befizette volna a családot, amit ő az első megjelenő képkockák után továbbléptetne a Grundigon.

A legkisebb nem is figyelte, mi történik körülötte, még mindig a falat bámulta. Az apja utasítására felállt, és bár nem értette, hogy miért kell, bevitte a konyhába az előszobában lévő kisméretű utazótáskát, amiben édesapja az ebédjét hordja a gyárba. Ne oda tedd, szólt rá a férfi, és kikapta kezéből a táskát, majd jókedvűen a felesége lábaihoz dobta. Több paradicsomot tegyél beléjük, mondta a szorgoskodó asszonynak, elvégre moziba megyünk.

Aznap teltház volt, ami annyit jelentett, hogy bár nem adtak el minden jegyet, háromtól több hely nem akadt egymás mellett. Így a gyerekek a hatodik sor közepén ültek, míg szüleiknek a hetedikbe szólt a jegyük, a sor közepétől kettővel balra. Közvetlenül a gyerekek mögött egy négyfős pattanásos fiútársaság ült, akik arra használták a pénztárnál vett legnagyobb kiszerezésű pattogatott kukoricát, hogy a közönségre dobálják a szemeket. A többi néző normális középkorúnak tűnt, halkan

beszélgettek egymással, néha-néha haragos pillantásokat vetve a hangos kamaszokra. Ha ez a négy pattanásos nincs itt, akkor valószínűleg nem lett volna annyira megalázó, hogy a szüleiktől legtávolabb ülő legnagyobb gyerek odaszólt az anyjának, hogy öntsön már egy kis teát. Ebben a pillanatban esett le a legkisebbnek, hogy minek is kellett az utazótáska. Ijedten nézte, amint az anyja előveszi a sárga műanyag poharakat, felbont egy kétliteres flakont, önt, és áthajolva az emberek között felé nyújtja a poharakat, hogy adja tovább, jut mindenkinek. A fiú csak nézte az anyja kézfejét, nem hallotta az unszolását, csak a négy pattanásos srác röhögésére tudott figyelni, amire most, úgy látszik, rajta kívül senki sem ügyelt. Az apja zökkenetette ki ebből az állapotból, rászólt, hogy vegye már el azokat a kurva poharakat, siessen, mert bármikor lekapcsolhatják a lámpát. A legkisebb remegő kezekkel elvette és továbbadta azokat, de testvéreitől eltérően a sajátját nem a szék karfájába sülyesztett üdítőtartóba, hanem a lábai közé, a földre helyezte.

Itt vannak a szendvicsek is, szólt neki az édesanyja. A fiú tudta, hogy most már az apja is figyel, ezért nem mert úgy tenni, mintha nem hallotta volna. Megpróbálta húzni az időt, lassan és kimérten mozgott, mert reménykedett benne, hogy pont abban a pillanatban szólalnak meg az előzetes hangjai, mikor az anyja kiveszi a táskából a kis csomagokat. A lámpák nem kapcsolódtak le, a négy pattanásos még mindig őt bámulta, és egyre jobban röhögött. Inkább gyors mozdulatokkal átvette a zsömléket, de nagyon jól tudta, hogy mindenki látta a világoskék szalvétákon a kiscsirkéket, hiszen az eddig vihogó társaság baromfihangokat kezdett produkálni.

Torka minden eddiginél fojtóbban szorult el. Hiába nyelte a nyálát, a szégyen egyre feljebb tört, már érezte a szájpaplásán a könnyeket. Rádöbrent, hogy nem maradt más lehetősége. Felvette a lábaihoz rejtett poharat, és egy hajtásra lehúzta a löttyöt.

kabai lóránt

...és a folytatásban 16, 2014

olaj, kartonra kasírozott vászon, 24 × 18 cm

Nyirán Ferenc

van itt ez az...

...ézés mely a szív nevű galaxis apró
naprendszerének távoli bolygóján
élve mit sem tud bár sejt egy másik
bolygón párhuzamos időben létező
lényről valahol a pitvar szélső
szegletén de sohasem találkozhatnak
s még felfogni sem képesek a máj
vagy a tüdő csillagrendszereiben élő
társaik pulzálását pedig valamennyien
érettem mint az ő istenségükért
vannak s akkor még nem is szóltunk
a más emberekről és az ő csillagrendszereikről
s tágítva a létezés határait hol mi is
csupán egy sejt lehetünk egy nálunk
felfoghatatlanul nagyobb valami
szervében mely őerte van s ő pedig
társaival a maguk bolygóján egy még
hatalmasabb megszámlálhatatlan
galaxisból álló lény részeként építik
a végtelent de ne menjünk ebbe most
bele tágabban maradjunk a
felfogható szívsejtemnél mely valami
oknál fogva a te egyik azonos
szervben pulzáló sejteddel került
egyazon hullámhosszra ez nálam
szapora szívverésben és izzadó
tenyérben arcpírban és dadogásban
nyilvánul meg de lévén hét év a
csereszavatossága már nem sokáig
kell szenvednem miattad

Szabó Csanád

tengertagadások 5

hazatérésből jövök gyorsvonattal az alföldön
át a hegyek elsimulnak amint a szorongás
felveszi megszokott löktetését s amit eddig
hátak fedtek el biztos szemmel látható lesz

ez az a részleg amibe belepusztulok
ez az aminek még más név sem adható
(mondjuk az hogy feloldozás) csak
valami betanult lakcímeket ismételvek
miközben kétszer delirálok a mávfülkében

legalább ez izgalmasnak tűnik
hörgök és úgy szól mint egy tudósítás
dohányt adjatok és az utolsó sörömet
mára hadd gyújtsak rá a vécében
annak a nőnek a könnyedségével
akiből megint önazonosságot fabrikálok

az nem segít hogy lépten nyomon
apámtól idézek a külsőségek nem
vonhatom őt felelősségre de istenem
neki is volt egy tengerbe fulladt apja
akit nem lehet saját mondatokkal
kibeszélni akinek ha mellé akarok feküdni
csalni kell

a vonatszerelvény megremeg békéscsaba
közelít budapest a hátam mögött kussol
én meg őszinteséget fogadok legyen büszke
rád a család csanád büszke rád csanád

el kéne mesélnem milyen ez a három órás
fulladás nektek családom csanádom
részeire bontanom a függőséget
a lakásba zárkozva cigi és alkohol mellett
egy gyerekszoba madártávtatóból nézve nyílt terep
ahol még talán nem halt meg nagyapám abban a fotelben

de pont miattatok nem tudom

Karóra

Ugyanazt a hajót látom megjönni tizenkét éve,
de nem tudom, hogyan köszöntsem azt,
aki érkezik rajta – én ebben nőttem fel.

És ajándékot ígértek,
ami már a vízre szállás előtt
pontosan kiszámítható s kérésre alkalmas volt,
– mint apám kezén a bőrszíjas karóra.

kabai lóránt

16, 2013

papír, akril, 29,7 × 21 cm

Nyerges Gábor Ádám

A múlt hét péntek óta érlelődő terv

(regényrészlet)

Sziránó aztán némi töprengés után a hétvégén átgondolta az elhamarkodott szakállnövesztést, és inkább megborotváltkózott. Meggyőzte a döntő érv, miszerint hétfőn visszazökkenti életét annak természetes medrébe, helyrerakja az épp elromlani indult dolgokat. Nem tudta, ebben a szakállasodás megszüntetése ténylegesen segítségére lehet-e, vagy csak öneki számít, ő érzi ettől jólfésültebbnek és vállalhatóbbnak magát, de akárhogy is, szent meggyőződése volt, hogy hétfőn nyolckor minden tekintetben a legjobb formáját kell hoznia ahhoz, hogy sikerrel járjon.

Érezte, hogy – sajnálatosan és elkerülhetetlenül – kisebb feltűnést kelt, mikor az osztályterembe belépve ezúttal nem támasztja le a táskáját eddigi padja mellé, hogy aztán körbelátogassa a már megérkezett többi fiút, és minddel komolykodva kezet fogjon. Márpedig szeptember másodikától fogva ez volt az íratlan szabály, az összes fiú így érkezett. Most persze legkevésbé arra volt szüksége, hogy észrevegyék, de mit volt mit tenni, választania kellett az üdvös láthatatlanság és a múlt hét péntek óta érlelődő terv közt. Ha nem rögtön a beérkezés után, becsöngetés előtt kezd hozzá, talán sosem szabadul. Ha egy hét alatt megszokott útvonalán végigmegy az ajtó felőli padsor mellett, és a hátulról második padnál letámasztja a táskáját, mint szokta, Cilke azonnal elkapja, és nincs menekvés, ha később próbálna szökni, már nem lesz rá mód, főleg (még több) feltűnés nélkül. Most ez még csak a hatodik iskolanap, még nem rögzült igazán az ülésrend. Az előző héten néhányan még (közös

megegyezéssel) helyet cseréltek, padtársat vagy padot váltottak. Félő volt, hogy a hétvége által szabott természetes cezúra talán véget vet ennek a kezdeti képlékenységnek, főleg, hogy a tanárok többsége (az időközben Szurkóból elsősorban Cilke által Furkóvá keresztelt Történelemtanárhoz hasonlóan) innen, az ülésrendből igyekezett megjegyezni a neveket, így kérték is Osztályt, hogy most már lehetőleg ne nagyon variáljanak.

Most vagy soha, rab legyen vagy szabad. Mivel péntektől vasárnap estig őrlődttében már végérvényesen döntött, ahelyett, hogy végigment volna a helyéig, majd gyorsan a kézzszorító túrán is, a középső padsor harmadik padjánál lefékezett és megállt. Ebben a pillanatban vált láthatóvá, elsősorban az ezúttal (hogy *a jó isten baszná meg*) pont nem késő Cilke számára, aki már ki is pakolt tolltartót, könyvet, munkafüzetet és füzetet, és már nyitotta is a száját, hogy egy kiadós *na mi fasz van, fasz-parasztal* köszöntse sajtatos etikettje szerint.

Laura először észre sem vette, hogy ott áll, azaz egyáltalán áll ott valaki. Épp egy könyvet olvasott (a szemmel láthatóan régi fedőlapba tökéletesen belefakuló felirat alapján nem volt kivehető, hogy mit), és a reggeli almáját ette. Csak Sziránó tétova Sziájánál eszmélt rá, hogy nincs egyedül. Fölnézett, hogy e valószínűtlen figura először enyhén remegő, majd lámpalázasan lehalkított hangon elhadarhassa, hogy elnézést kér tőle, amiért szemmel láthatóan megzavarja, de egy – úgymond – bizalmi kérése lenne irányában. Na ez jó lesz, gondolta a lány, és reflexszerűen fülig mosolyodott, jelezvén, hogy *Miben segíthetne?*

Az a helyzet, hogy, hát hogy is kezdjek bele, ugye tudod, hogy. Vagy hát nem tudom, feltűnt-e, mármint. Sziránó alól, mint irányíthatatlanná vált ló, kezdett kicsúszni a megbokrosodott retorika. *Hogy ugye én ott ülök, és egy rejtett szempillantással igyekezett is megmutatni Laurának, hogy hol. Igen, tudom,* felelte a lány, ha az egyáltalán lehetséges, még nagyobb zavarba

hozva őt. Na, igen, és hát ugye akkor azt is láttad, hogy ki mellett. Laura bólintott, hogy látta. És ez volt Sziránó számára a vágyott égi jel, a mennyei zöld út a szabadságba. Gyorsan elhadarta, hogy Laura bizonyára megérti, de ő ezt már nem bírja, egyszerűen képtelen elviselni Cilkét, és hát mivel egyedül Laura mellett van még szabad hely, mármint nem mintha erről Laura tehetne, vagy valami, de hát ténylegesen mégis csak ide ülhet, ha menekülni kíván, no nem mintha egyébként is ne ülne nagyon szívesen Laura mellé, izé, azaz pont az a lényeg, hogy Laura hajlandó-e megtérni és befogadni őt ésatöbbi ésatöbbi. Persze, gyere csak, mosolyogta a lány, kicsit el is kuncogva magát, egyrészt maga a jelenet miatt is, másrészt azért is, mert tudta, ha ezt otthon megtudják, márpedig hogy ne tudnák meg, majd képes lenne nem elmesélni pont ezt a jó kis történetet, szóval, ha megtudják, hogy pont ez a családi folklórban már egy hete misztifikálódó fiú volt képes, mint most közben lehuppanva, még mindig zavarban mondja is, *menedékjogot kérni tőle*, a szülei ott helyben összeesnek majd a röhögéstől. Mondjuk nem hibáztathatja őket, gondolta, míg Sziránó röpke *Elnézést* kérve tőle, gyorsan hátraosont, szólni a döbbenettől megkövült Cilkének, hogy *bocs, átültem oda*. Cilke még felocsúdtában mondott volna valamit arról, hogy Sziránó mekkora faszparaszt, hogy már a második héten elkezd csajozni és azt azért majd megnézné, hogy fogja fölszedni azt a tyúkot, hahaha, bazmeg, geci, vagy valami ilyesmit, de Biológianár svájcióra-pontos, csöngetéssel egybekötött belépése (vagy hát magyarázzuk így, hogy az) ezúttal, ritka eset, a torkára fagyasztotta a szót. *Faszarcú puttó*, hüledezte szinte szavak nélkül maga elé a vigyázállásból leültében. Pedig azt hitte, már kezdtek összebarátkozni.

Sebők György

Potentia sacra

Ő földig hajolt a szépség előtt,
és gyűlölte, hogy közben az ölébe tódul a vér,
mint egy ölésre emelt dárda, elvesz, kiolt,
minden pillantása megvágta a képet,
a piros arcokat, a borostyánszemeket,
mellette könnyeztem, hogy nem akarok koldulni.
Olyankor együtt evett az állatokkal,
oda ürített, ahová a kutyák,
négykézláb beszélt a Holdhoz éjjel,
ha felajzva nem álmodhatott,
és csak hallgattam a nyikorgást a teraszról,
suttogott a tölgy-hintaszék, hogy
látod, fiam, mi mind megöregszünk,
és a ráncaink partján csak ültünk és sírtunk,
a busz nem jött, és rám emlékezett vissza
saját magaként a zsolozsmaszagú uzsonnaidőben,
kongott a dohos kakaósdoboz, amikor belerúgtam
mások szégyenét, a busz nem jött,
a dobozból korsó lett, a sörhabot rám kente,
végigcsorgott az ajkamon. Már nem voltam éhes.
A busz megjött, ő fölszállt, kabátszélét
odacsukta az ajtó, földig hajolt megint,
megszokásból. Volt már más, aki kiabáljon a zsíros hajamért.
Én nem szóltam semmit, csak rajzoltam a napköziben
szépen, kötelet, varjakat, mindent, amit kell.

Fekvőtámasz

Megmosott testtel lépek azóta is csupasz bőrödre,
legyen mire büszkének lennem nekem is.
Talpammal kitapintom a finom kis hibákat lapockád alatt,
míg óvatosan térdre ereszkedek, megbontom rajtad
a meztelenség puha élet, mint a paplan pórusait ébredés közben.
Cimpáid gőzével tele felzúg a tüdőm, a hörgők kitágulnak,
belemarkolok a pihés hámba, karom megfeszül,
amint izmaim beletépnek a felismerésbe:
hogyan hátad nem érzi homlokom érintését,
füled íve nem fogja fel az ereszkedés térdropogását,
te előre nézel, a melleidet markolod,
és nem pillantasz többé a tested mögé, hogy lásd:
az én vállaim is tudnak már remegni.

kabai lóránt

...és a folytatásban 13, 2014

olaj, kartonra kasírozott vászon, 24 × 18 cm

Asbóth Balázs

Rendelőben

– hamuhodók –

– Hát ez jó! – kuncogott Mályi Ottó a finoman rezgő, szeme elé tolt újságot nézve. – Szóval mély fájdalommal tudatják, hogy tegnap meghaltam.

– Nem átalkodtak ezt kiadni – mondta Simonyi Berti, lefitymáló kézmozdulattal meglendítve a napilapot. – Nem hiszem el, hogy nincs egy lektor abban a szerkesztőségben! Hogy küldhetik így, ilyen bődületes hibával a nyomdába?!

– Biztosan elnézték. Lehet, egy másik Mályi halt meg, nem olyan ritka vezetéknév. A kezdő újságíró meg, akire rátestálták a halálózási rovat túlvilági monotonitását, engem azonosított a hasonló nevű illetővel. Végső soron ezt elismerésként is fogadhatnám, ezek szerint a szerző ismer mint pszichológust, nyilván azért írta bele a gyászkeretbe, hogy „Mályi Ottó, eltávozott lélekgyógyász”.

– Bah, biztos egy fiatal tintanyalóról van szó, aki úgy gondolta, hogy most megmutatja, mennyire tájékozott. – Simonyi Berti tajtékozott. – Amúgy is, mi az, hogy „eltávozott lélekgyógyász”? Olyan, mintha az eltávozott lelkek búzihódt siránkozását hallgatnád egy temetőben felállított, virágmintás, foszló pamlagon!

– Holnap megjön a helyreigazítás, és kész, nem kell ebből olyan nagy ügyet csinálni – felelte munkatársát csillapítva Mályi Ottó.

– Ahogy érzed – morogta Simonyi Berti, s kivágtatott a szobából. Fortyogó futtában még ledobta az ajtó melletti kisasztalra az ominózus újságot, mely a mostoha bánásmódért alaposan visszazizegett.

Mályi Ottó rendes és odaadó embernek tartotta Bertit, olyannak, aki kiáll az igazságért, de bizonytalan, hogy annak

megsértése vagy relatív volta zavarja-e jobban. Indulatos volt, nyelvén állítólag négy ízt érzékelt: a sebre szórt sósságot, az édes keserőséget, a korral arrafelé araszoló megsvanyodást és a fel- és kicsattanó haragot.

Ottó és Berti a Cívis Psziché nevű debreceni pszichológiai havi lapnál voltak munkatársak. Míg Berti a tördelést végezte, a nyomdával tartotta a kapcsolatot, addig Mályi Ottó mint elismert pszichológus cikkezett minden hónapban. Ottó fő megélhetése nem a lap volt, abba pusztán a tudomány népszerűsítése miatt írt, hanem pszichológusi praxisa.

Avagy „lélekgyógyászi” – jutott eszébe a gyászkeretben sötétlő szókapcsolat. Emlékezett édesapjával az utolsó nagy beszélgetésre, melyben szülője azt ecsetelte neki, hogy az ő családjuk, a Mályiak mindig a lélek orvosai, gyógyítói voltak. Mesélt arról a Mályi Bálintról, akit a katolikusok elfogtak, s református lelkész társaival együtt gályarabságra ítétek. Elviselt csapást csapás után, mert tudta, hogy ez van rá kiszabva: azok a láncok az ő láncai, az ujjaiába álló szálkák szükségszerűen szúrnak, döfnek egész nap, kivéve fohászkodás közben. Esténként, amikor a tiltás ellenére közös imára kulcsolták a kezüket, természetfeletti hangerővel csörrentek meg a láncok. Ezt hallotta meg egyszer a holland Ruyter tengernagy, s füelve a protestáns morajra, melyet felerősítettek a habok, segítségére sietett a gályaraboknak. Kiszabadította őket, ezért lehetünk mi itt, Mályiak. Az ő élni akarásából vagyunk.

Mályi Ottó apja is lelkész volt. Úgy hitte az öreg, hogy neki a szavaival kell borogatni a mások szavai okozta zúzódásokat. Verbális főzeteket készített, serényen öntögette a sebekre. Volt, hogy csak rájuk cseppentette, mert elégnek vélt egy-egy replikának szánt igekötőt vagy mutatószót, volt, hogy valósággal locsolta, tagmondatok sűrűre főzött masszájával, volt, hogy kimosta a sebet egy szemet felnyitó, kérdő modallal.

Apja büszke volt Mályi Ottóra, amiért ő is a lelkek gyógyítására adta a fejét, még ha más módon is teszi. Mindig azt ecsevelte, hogy mindőjüknek – a fiának is, neki is – az a feladata, hogy a hozzájuk fordulók feljuthassanak a hegyre. Egy kevéske emberismerettel rá lehet vezetni mindenkit az útra, mert az ott van, ősszel leveledző fák, a nappal és az éj közti megingástól repedő sziklák és kifogás nélküli halakat bújtató patakok által kijelölve.

Mályi Ottó, amikor fiatal volt, nagyon szeretett rajzolni. Vonzotta a színek kavalkádja, a grafit porló szürkéje, a simogatón pacsmagoló ecset és a határozott tollvonások vászonba és emlékezetbe való bevésődése. Még általános iskolásként, a családi pincében kutakodva bukkant rá egy kottatartóra, melyet azután festőállványként használt. Kiállt az erkélyre, és egy fiatal tizenéves álhanyag pozőrségével próbálta lefesteni a debreceni városképet. A vászonra pingálta az ördögcérnát, azt a Nagytéplom melletti fát, mely a régi történet szerint úgy született, hogy egy katolikus és egy református vitatkozott, a pápista ledőfött a földbe egy kardot ama szavak kíséretében, hogy ebből a vallásból akkor lesz valami, ha ez fává nő, s lám, azzá lett. Az ördögcérna – vagy más néven *Arsenalicum Lycium* – azóta önnön megfestésére felbujtóan lóbálta kardokból, törökből, hajitóbárdokból és parittyákból álló leveleit a keretek közé szoríthatatlan, betyáros szabadságú debreceni szélben.

Mályi Ottó már-már férfikorba érvén sem hagyta el alkotási szenvedélyét, képzeletébe be-beúsztak oly ábrándképek, hogy festő lesz. Egyszer azonban véletlenül – ha van ilyen létforma – meghallotta, hogy édesanyja és osztályfőnöke egy szülőértekezlet utózungéjeként mit beszélnek róla, s talán ez, vagy ki tudja mi, mégis más irányba terelte. Az osztályfőnök óva intette anyját attól, hogy támogassa fia művészi ábrándjait, mert „az ellágyult lelkű s ebből következően hasonló szellemű

ifjonti hév” medvecsapdaszerűen csapódik rá az ember későbbi sorsára. „Inkább a biológia”, abban a fiú igazán szépreményű, s nincs is gyönyörűbb, mint megismerni önmagunk és mások fizikai valóját.

Az elcsent szavak mágnese valahogy azok felé fordította az iránytűt, s Mályiból az iskola egyik legjobb biológiatudora lett, ami később valódi fundamentumává vált pszichológiai pályafutásának.

Mályi Ottó a pszichológusi rendelőjében üldögélve sziesztázott a következő kliens érkezéséig. Bár fiatal korában lebeszéltek arról, hogy festészettel, rajzolásal foglalkozzon, ezek megmaradtak nosztalgikus érzéseket ébresztő hobbinak, egyfajta finomodó, nagyobb plénum előtt titkolt, s e titkosságból fakadóan kéjes örömet okozó, napnyugtai szerelemnek. Most is rajzolásal foglalatoskodott, egy elképzelt nőalak arcvonásai öltöttek egyre határozottabb és tollkontúrja, tollvonalai miatt egyre csábosabbnak tetsző külsőt a papíron. A haj még elnagyolt volt, hiányos, de a szempillák - gereblyefogszerűségük miatt - már visszaadták a lehulló ősz kupacokba rendezett puhaságát, a homlok még valószerűtlenül redőtlen volt, de az orr körüli szeplők mint télelőn a hóba ragadt magvak, úgy hívtak ajakkal szelíd eltakarásra.

Mályi szinte megrészegült a saját rajzától és egyben attól, hogy ez mind belőle fakad. Szeme elhomályosodott, fátyla levetethetlen tapadt a papíron őrjítőn mosolygó tintanimfára. Kezdek élővé válni a körvonalak, az ajak oly mélykék lett, hogy közelebb hajolt, hogy megcsókolhassa.

Mielőtt azonban a szájával érintette volna a lapot, az ajtó felől hang hallatszott:

– Jöttem... Én... Megjöttem.

Mályi felnézett, s a küszöbön egy szeplős nő állt, a szája széle kék volt, és... és istenem, hát lehetséges?

Aztán egy pillanat múlva szertefoszlott, hogy micsoda, az kérdéses, talán maga az előző pillanat. A rendelő ajtájában egy tél ellenére vékony, teljesen fekete ruhába öltözött, fakó szőke hajú, didergő ajkú, arcán rendkívül apró, egerharapásnyi hegeket viselő nő állt.

– Jöttem... A kezelésre.

Mályi, miután felocsúdott, elrakta gyorsan a rajzát a fiókba, s neki láttak folytatni a múlt alkalommal megkezdett kezelést, a hölgy ugyanis már nem először járt nála.

– Tehát a férjét börtönbe zárták – vette fel a fonalat a pszichológus.

– Igen, illetve nem, voltaképpen rosszabb – vágott a saját szavába a nő. Látszott rajta, hogy elemi izgalom mozgatja száját s tagjait, talán nem uralja azokat.

– Az mit jelent?

– Tudja, tisztelt... tisztelt Mályi úr, van a villamos.

– Igen, asszonyom, mondja csak! – biztatta Mályi egy nyugtatásnak szánt félmosoly kíséretében, ami talán ha sikerült volna, akkor sem éri el célját.

– Szóval a férjemet bezárták az egyik villamossín alatti cellába. Tudja, tisztelt Mályi úr, vannak azok a szűk kis cellák, melyek pont olyan szélesek, mint a sín, s kábé olyan hosszúak is. A rendőrségi kazamatákon keresztül lehet őket megközelíteni, s a foglyok, akiket ide dugnak, el kell, hogy viseljék, hogy a villamos ott jár egész nap a fejük felett.

A fény és levegő forrása a plafon, mely valójában nincs is, csak egy rács van helyette, melyen betűz a nap, becsepeg az eső, és beesik a megvetés megharapdált szotyolahéja.

A nő beszámolt Mályi Ottónak arról is, hogy a férje elítélése óta nem lel nyugalmat. Otthonukban, mely most üresnek, érzelmileg evakuáltnak hat, nem találja a helyét. Bolyong a két és fél szobában, fel- és lekapcsolja a villanyokat, benéz a hűtőbe, de borzasztja a tojástartóba csukott sejtek bezártsága, elindítja

a mikrót, de nem bírja elviselni a tányér körforgását. A hintaszék volt az egyetlen mentsvára, melybe behuppanva, szemét lehunyva úgy érezte, hogy valahova halad, ám az egyik falábnak gyors volt a tempó, s kitört az elringató szerkezetből. A nő a Nagytemplom padjai közt sem talált nyugalmat, a lélek lelkészi léptetését túl lassúnak, kivárhatatlannak találta.

– Már-már odáig jutok, tisztelt Mályi úr, hogy csak akkor maradok nyugton, ha egy busz vagy egy villamos mozog alattam – fejezte be a nő.

– Az a gyanúm, asszonyom, hogy Önnek Odüsszeusz-kórja van – mondta ki Mályi a diagnózist, s gondolatban körvonalázódott előtte egy olyan utazás, mely nem Ruyter holland tengernagy feltűnésével végződik.

Mályi Ottó a rendelőjében ült, és az e-mailjeit böngészte. A csukott ablakon keresztül is behallatszott a Nagytemplomból tovaterjedő harangzúgás, mely ércesen visszhangozta Mályi gondolatait. Egy kongatás – törlés, két kongatás – mentés, három kongatás – törlés, s ekkor a harang, melyet régi, olvadtta tett pisztolycsövekből és vágóhídra terelt, valamikori marhák kolompjaiból öntöttek, elnémult.

Biztosan törli? Igen.

Mályi attól a számítógéppel rajzolt képtől vált meg, melyet az egyik barátja alkotott róla, s küldött el levélmellékletként. Talán nem tetszett neki, hogy a piktúra hűen visszaadta a hamuszínűvé vált haját, vagy csupán a tudat alatt rejtő művészi irigység az, mely kitöröltette vele a malyio.png névre keresztelt fájlt.

Megnézte még a fiókjában eddig olvasatlan sorakozó meghívásokat, felkéréseket, majd áttekintette a másnapi pácienslistát. A kliensei tiszteletben tartották az idejét, akkor érkeztek, amikor az elő volt írva, a távozásukat pedig már úgyszólván ő határozta meg a kezelés rövidítésével avagy nyújtásával.

Dolga végeztével Mályi kivette a fiókjából a délután készült tollrajzot. Alaposan szemügyre vette, majd visszarakta. Odahajtott a naptárban a tegnaphoz, megnézni, hogy milyen nap volt, s mivel furán érezte magát, leült a fotelba. Felhúzta a térdét, s mintha az azokban rejlő kemény porcokkal nyomta volna meg a mellkasát, halkán kiköhintette a lelkét.

Hyross Ferenc

földes

fentről kezd, nézd a pályáját, ahogy fehér húsát, melleit felörli a lépcsőfokok rágómozgása. ahogy elkezd egy mondatot, de nem tudja végigmondani. megállítja az állandó berregés, a reszelés, hogy annyira zihál. mintha a szívével zihálna. végül mégis elmegy, nekiindul, pedig tudja mi vár rá. aztán eltűnik a lépcsőfordulóban.

másnap visszajön, de csupa föld a bokája, földes az inge is. hiányodról beszél, mint karján, csuklóján. mert minden eltörik, és akkor már mindegy, hogy közben vagy előtte állt meg. ilyenkor nem árt azt is elásni.

olló

szemedben egy ablak tükröződik. valakinek az összetört tükre, biztos balszerencséért jött. néha csak egy képernyő néz kifelé, és valami zselészet keres, amiben az idegek lefutnak, végig az utcán, ettől a testig. innen.

először kopogtat a mellkason, aztán zúg. hangyák, miután elaludtál, hogy feléd masírozzanak, a repedt sarokból a tévén. a sorokból a testig, a szemhéjad alá. van, akinek már csak ez jut, hogy kinéz az ablakon - mint aki benéz -, és látja kékre vert torkod, hajadban az ollót, és mögötted a várost, ahogy - mint valamiből az utolsó - elterül.

pompa

és ha nem mond többet néhány szónál, akkor ennyi van csak azokban a szavakban, félmondatokban. mint az ízületek száma végtagonként, ennyi jut. pont egy meghajlásra elég, a csukló pedig az elégedetlen tapsra.

várákodd tovább. csodálkodd rá a házak mögötti kék fényre, a furcsa szögre, ahogy nyakadat elfordítva nézed a homlokzatokat. csodálkodd rá saját homlokodra, egy-egy szóra, ami eszedbe jut. az esti árnyékokra, ahogy nem rajzolnak ki még most se semmit. kényszerülj térdre. újabb ízület, aminek hasznát veszed. kezdj el egy félmondatot. aludd ki magadból a holnapi termést, a tegnapi magvakat. aludd ki magadból, amit anyád köldöke még beléd álmodott.

és majd eljön az év, amikor nehezen mozog, keveset beszél. lehúzza az ágait a rátelepedő idő. mint egy gerinc, ahogy eltorzul az évek alatt, a test velejárója. a testtel járó évek, a végére már csak lassan érsz el. nyiss fel egy végtagot, nézd meg, meddig visz el, meddig nyúlik, mit ragad meg. nyisd fel a nyelvét, mindent, amit elmondott, meddig hozott el, mit visz. súlytalan szavak, félmondatok, kiöregedett közhelyek a mindennapi pompában.

kabai lóránt

24, 2012

papír, filctoll, 9 × 14 cm

Holnapi termés, tegnapi magvak

Hyross Ferenc verseiről

Nincs könnyű helyzetben az olvasó, ha Hyross Ferenc kizárólag aktuális lapszámunkban megjelenő verseit ismeri. Persze nem állítom, hogy ez ne lenne igaz másra is – bárkiről legyen szó, három rövid(ebb) vers egy skiccportréhoz is kevés. Pusztán arról van szó, hogy Hyross zavarba ejt, a szokásosnál nagyobb zavarba, hiszen nincsen mögötte kötet, pályája legelején jár. De nem is ez zavarom legfőbb oka; hanem éppen az, hogy mindezek ellenére a költői pálya ezen szakaszán meglepetésszerűen biztos hangú költőről van szó, aki mindenképpen érdemes lehet a figyelemre. Az Apokrif őszi lapszámának Látószög-rovata Hyross Ferenc verseit ajánlja.

A zavart nem oldja az sem, hogy ez a három vers mintha egy nagyobb ciklus kiszakított darabja lenne – nem mintha önmagukban nem állnák meg helyüket, csak a néhol homályos alanyú és tárgyú mondatok egy nagyobb egész-

ben – ahol egymást tisztáznák vagy kiegészítenék – talán jobban működnének. Kisbetűvel kezdett, egyszavas címek, mintha a versek egy ciklus egymáshoz kapcsolódó szócikkei lennének: *földes*, *olló*, *pompa*. E három, egyaránt két szótagos szó tökéletes hívószavai annak a versvilágnak, amelynek bemutatása jelen írás keretei között – a lehetőségek tudatában – hangsúlyozottan skiccjellegű lesz; hiszen ahogy említettem, három rövid vers még egy elnagyolt mozdulatokkal megfestett portréhoz is kevésnek bizonyul. Feladatunk mégis az, hogy valahogy közelebb jussunk Hyross versvilágához.

Hyross mondatai feszes állítások, stabilak: biztos talajon áll a költő. Tudja, hogy merre akarja, és merre kell kanyarítani mondatait, mondanivalóját; még akkor is, ha sokat bíz az olvasóra, hiszen az ereszkedő mondatok közül éppen annyi minden hallatszik ki, mint amennyi ténylegesen el van

mondva. Sokat hallgat el, mondatai csak felszíni kövületek, alattuk érezni a geológiai mozgásokat. De ez nem jelenti azt, hogy túl keveset mond el – nem, mondatai valami meghatározhatatlan felé haladnak, de lassan, biztosan, kimérten: „másnap visszajön, de csupa föld a bokája, földes az / inge is. hiányodról beszél, mint karján, csuklóján. / mert minden eltörik és akkor már mindegy, hogy / közben vagy előtte állt meg. ilyenkor nem árt azt is / elásni.” (földes) Nem siet, és ez a türelem nagy fegyvere lehet költészetének. A 2014. év őszi lapszámában megjelent versében vall ezzel a türelemmel egy fiúkollégium életének viszontagságairól. Éppen annyit mond el az átélt vonzalmakról, emlékekről, kibúvókról, amennyi ahhoz kell, hogy elbizonytalanodjunk az érzelmek finoman ábrázolt összjátékában. Mert nyilvánvalóan nem lehet csak ilyen, vagy csak olyan egy fiúkollégium vallási szabályok által működtetett élete, majd az onnan kikerülő diák utóélete. És ezt a vers hűen vissza is adja: „a kérdések, hogy elhoztam e valamit, / mondjuk a pan-

nonhalmi diákat vagy az előtte álló békatalpas / kisfiút a horvát tengerpartról, / a kérdés, hogy működik-e valami gravitáció, / a megszülettem-meghalok tengerlyen, / hogy engedelmeskedik-e valamilyen állandóságnak / a kamasz, a kínai turista, a másik fiú a családi fotókon, /vagy maradjunk annyiban, hogy ora et labora / és lesz ami lesz?” (Súly és tömeg) És ha fiúkollégium és vallási szabályok, kikerülhetetlen a kérdés, hogy mindez hogyan határozza meg a személyiséget – meghatározza-e egyáltalán, vagy akarja-e, hogy meghatározza. A formálódó identitás kikerülhetetlen témája tehát egy olyan versnek, amelyben sikerültnek nyilvánítható az emléanyag és a vegyes érzelmhalmaz verssé való transzformálása. Mert a Súly és a tömeg Hyross általam ismert versei közül a legjobb (tudom, óvakodni kell az ilyen – még nem túl nagy verstermést áttekintő – kijelentésektől): „Jó azt hinni, hogy meghatároz, /a nyílt színen izzadó erő és egy félresikerült ugrás vagy emelés, /aztán a hideg linoleum, a zöld matrac, / egy eltört orr, de legalábbis erősen

vérző. [...] és az imádság helyett elvégzett munka, / a szabályok fizikája, ami alól nincs kibúvó, / újra meg újra, imaként ismételt feladatok, / a kamaszos, vad lendület számtanilag hibás egyenlete.” (Súly és tömeg)

Aktuális lapszámunk Hyross-versei egészen más hangból formálódtak: a Súly és tömeget záró kérdés hangütése („vagy maradjunk annyiban, hogy ora et labora és lesz ami lesz?”) teljesen idegen ezektől a versektől: higgadtabbak, kristályosabbak. Egy mondatával sikerül elérni Hyrossnak, hogy versvilágába belépve, felémelt kezekkel elfogadjuk annak szabályait, és ne merüljön fel bennünk világának létjogosultságát alámosó bármiféle kétség vagy kérdés. Az igazi költő saját világán belül egyedüli úr, bárki lépjen is be oda. Szabályai és törvényei világán belül univerzálisak és a kívülálló által kikezdehetetlenek. Ilyen mondatokra gondolok: „szemedben egy ablak tükröződik. valakinek az összetört / tükre, biztos balszerencséért jött.” (olló); vagy: „mert minden eltörök, és akkor már mindegy, hogy közben vagy előtte állt meg.

ilyenkor nem árt azt is elátni.” (földes). És mintha a forma is valami szigorú présként működne, szorítja össze az amúgy is felesleges mondatokat, sorokat – kicsit bántja is a szemet, félt, hogy valahol mégis megreped ez a szilárdnak mutatkozó rend, hogy túl szűkre vannak szabva a mondatok; mégsem gondolom úgy, hogy például a pompa sorainak mondatainak jót tenne a levegő. Egyből egy kötőszóval kezdődik a vers, mintha tudnunk kéne, mi is van előtte, hogy mihez fog ez a vers hozzászólni-kötődni; bajtársias viszonyt alakít ki az olvasóval, hiszen ez az „és” olyan és, hogy te is tudod, én is tudom, és ennek a közös tudásnak a közepébe fogok most belemerülni: egyértelműen szimpatikus, talán kicsit színpadias felütés. Vagy az „és” lehet a „minden utáni” és, ahogyan például Pilinszkynél a „mert”: „Mert elhagyatnak akkor mindenek.” (Apokrif). Hyross így kezdi: „és ha nem mond többet néhány szónál, akkor ennyi / van csak azokban a szavakban, félmondatokban. / mint az ízületek száma végtagonként, ennyi jut. pont / egy meghajlásra elég, a csukló pedig az

elégedetlen / tapsra.” (pompa). Jó érzékkel csúsztatja külön sorba a „taps” szót, hiszen ebben a higgadt, kiegyensúlyozott beszédben úgy hat a taps, mint a kútba hajított kő visszhangja, ott marad a sorok, versszakok között, lassan némul csak el. Majd a tapsra következik a három vers egészének talán legsikerültebb része, a felszólító igealakokkal bevezetett buzdítás, persze kérlelhetetlen önmegszólítás, tele feszültséggel. Érdeemes egészében ideemelnünk ezt a részletet:

„váraozz tovább. csodálkozz rá a házak mögötti kék fényre, a furcsa szögre, ahogy nyakadat elfordítva nézed a homlokzatokat. csodálkozz rá saját homlokodra, egy-egy szóra, ami eszedbe jut. az esti árnyékokra, ahogy nem rajzolnak ki még most se semmit. kényszerülj térdre. újabb izület, aminek hasznát veszed. kezdj el egy félmondatot. aludd ki magadból a holnap termést, a tegnapi magvakat. aludd ki magadból, amit anyád köldöke még belédámodott.”

„Váraozz”, „csodálkozz”, „kényszerülj térdre”, „kezdj el”, „aludd ki” – csupa szívhez szóló felszólítás, mai költészetünkben talán

ritka alaptónus, mégsem érzem mesterkéltnek, pedig könnyen átcsúsztatna az álpátosz menthetetlen giccsebe.

„aludd ki magadból a holnap termést, a tegnapi magvakat” – de akkor mi marad, kérdezhetnénk, joggal. Hyross versei azonban távol állnak bármiféle értéktagadástól, a tegnappal és az eljövendővel való szakítás itt nem is igazi szakítás, hanem az újrakezdés lehetőségvágya, az önállóság tiszta lapja, az anyai köteléktől való mentesülés, a felszólító igealakok lajstromában a lírai szubjektum függetlenedése. Ugyanakkor a másik oldal felől tud az idő múlásáról, ahogyan az nyomot hagy a testen: „és majd eljön az év, amikor nehezen mozog, / keveset beszél. lehúzza az ágait a rátelepedő idő. / mint egy gerinc, ahogy eltorzul az évek alatt, a test / velejárója. a testtel járó évek” (pompa). De mindig ott van egy új mondat reménye, hiába a testre „rátelepedő idő” – legalábbis mintha ezt olvashatnánk ki a „mindennapi pompából”.

E három vers, a földes, az olló és a pompa bizonyosan nem adja könnyen magát – rövidek, tömörek, kihagyásosak, a forma

présként fogja össze a versmondásokat. Már csak azt várjuk, hogy minél többet kelljen dolgoznunk:

minimum egy kötetnyi anyag. A türelem mindenképp megvan hozzá, itt is, ott is.

Mizsur Dániel

Csorog

kabai lóránt absztraktjairól

Az absztrakt festmények rokon természetűek a mantrázó hívőkkel. Találhatunk köztük ki nyilatkoztatásokra ráébredő, imaszerző szerzeteseket és a memoriterek szolgálatába szegődő, egyszerű özvegyasszonyokat.

Az absztrakt festmények rokon természetűek a szüksézzavú emberekkel. Találhatunk köztük semmit- és sokatmondókat is.

kabai lóránt, a szüksézzavúvá vált költő, mostanában absztraktokat fest. Eddig jobbára csak a hozzá közel állók tudták, hogy eredetileg képzőművésznek készült, és a sikertelen epreskerti felvételi után csatlakozott végül székelyként az avantgárdhoz. Valószínűleg az olvasó is az öt verseskötetet és a Spiegelmann Lauraként pub-

likált regényt felölelő irodalmi tevékenysége miatt ismeri. Csak-hogy kabai lóránt 2013 óta alig ír, de a valahol benne eredő intuíción továbbra is megállíthatatlanul csorog, s ezt a patakot mostanában képek formájában fogja fel.

Az absztraktjai nem monokrómok; sőt, a színek kevesedmagukkal az utolsó dolgok e világ gazdagságából, amelyről nem mond le, amikor az ecsethez nyúl. Ezekkel olykor még játéka is ragadtatja magát. Bevallása szerint azonban fontosabb és becsebb számára az anyag: a hol vörösbórral, hol ondóval sűrített akrilfesték, amit úgy passzírozhat, szabadalhat, kenhet, mint a nyers, éppen világra jövő intuíciónmasszát.

A színeken és az olajmatérián túl azonban minden szikár és egylényegű ezeken a vásznanon. Akár az ortodox ikonfestőknél, az évezredek ábrázolási szabályok gúzsába belevackoló kópíróknál, úgy itt is kérélyelhetetlenül azonosak a kompozíciók. A vertikális megkérdőjelezhetetlen, a sávok párhuzamos függőlegeseinek rendje megbonthatatlanul tetszik. Monotonon szelik keresztül a jobbra monokróm háttérrel. Monoton dinamikával húzódnak előre a térben, akár a csendben egy percig ugyanazon a hangon kitarított szaxofon mély bűgása.

Bár nem tudom okadatolni, mégis vitán felül áll, hogy az összes sáv, pászma, ér lefelé csorog. Az összes. Bárhogy erőltetem a szemem, képtelenség úgy nézmem ezeket a párhuzamos ereket, hogy azok felfelé iramodjanak meg, vagy emelkedjenek. Nincs kivétel, tehát nincs szerencsés véletlen, különösen nincs ünnepi, kegyelmi eset, amely kivonhatja magát a nadír szívó vonzása alól. Itt a gravitáció rögtörvénye regnál: bármi is szökkenjen életre, az útja csakis lefelé vezethet.

Egyenesen lefelé. Akár egy magára hagyott golyóbis útja az Istenhegyi lejtőn.

Ezek a csikok lassan, sebességük révén a saját súlyukról számot adva mozdulnak, mint az éppen induló tehervonat. Lassúak, de megállíthatatlanok, és emiatt szerintem nem is annyira valamiféle tragédiát, inkább bölcsességet sejtetnek. Hümmögve, alig kivehetően valamiféle pesszimista vagy sztoikus életigazságot hirdetnek. Mintha a napok múlására, az örömök végességére vagy az ősbűn óta a világ végezetéig tartó irreverzibilis hanyatlásra figyelmeztetnék azt, akinek van szeme erre. S egyszerte, egykedvűen annak is tanújelét adnák, hogy mindez óhatatlan, s jobb lesz szemlélődbe beletörődni.

A festék pedig feltartóztatlanul szívárog, folyik. Csorog. Mint a térdesebből serkenő vér végig a sípcsonton; mint a csillogó hólé a napsütötte faágon; mint a lépcső piszkát oldó vörösbőr az emeleten feldöntött üvegből; vagy mint az ötlet és a gondolat egy zsigeri, önkéntelenül dolgozó alkotóból.

Így például kabai lórántból.

veress dani

Úton-útfélen

Bödecs László: *Semmi zsoltár*, Apokrif–FISZ, 2015

„Kéne egy otthon, / de valahol távol,
/ és akit magammal viszek, / de
inkább jön magától. // Ebben már
nem hiszek, / elég volt a talánból,
/ hagyok hátra cetliket, / elbúcsú-
zom anyámtól.” Bödecs László
Kiút című verse tökéletesen fog-
lalja össze első, *Semmi zsoltár*
című kötetének főbb témakö-
reit. Otthon, szerelem és családi
örökség – ezek állnak a szövegek
középpontjában. A három téma-
kör kiegészíti egymást, össze-
fonódik és reflektál a másikra, és
összességében a beszélő útkere-
sésének jelentős állomásait, iden-
titásának építőköveit, személyi-
ségének alapjait adják. A beszélő
fel-felidézi a korábbi lakóhelye-
ket, szerelmeket és családi em-
lékeket, gondosan, ugyanakkor
kendőzetlenül mérlegelve a kö-
vetkeztetéseket, elemezve az el-
múlt, de még nem feldolgozott
történeket, és levonva a nem
mindig egyértelmű tanulságokat.
Az otthon és a szerelem a biz-
tonságot, a nyugalmat, a célok

teljesülését, magát a boldogságot
jelenti, mindennek a hiánya az ér-
téktelenséget és a közöny érzését
hozza magával.

A *Semmi zsoltár* szövegei
három idősíkon mozognak: a je-
len állapotában idézik fel a múlt-
tat, és megmutatják azt is, hogy
annak történései milyen hatással
vannak a jövőre. *Semmi* sem áll
pusztán önmagában, mindennek
van előzménye és következmé-
nye, befolyása a lírai én hangu-
latára, lelkiállapotára, énképére.
Mindezt legjobban a *Három pers-
pektíva* című vers adja vissza,
mely frappánsan és könnyedén
tárgyal örök érvényű folyamato-
kat: „Üres ma minden megint. /
A jelen a jövőbe tekint. / A jövő a
múltra legyint. / A múlt a jövőnek
beint.” Nincs itt semmi magasz-
tos, semmi szakrális, csak a
rögvalóság, annak minden ne-
hézségével és kihívásával együtt.
Semmi zsoltár és *semmi* transz-
cendens, a perspektíva végig csak
a köznapit, a megszokottat, az ént

mutatja, melynek nincsenek ünnepei, fényesen csillogó momentumai és váratlan csodái. Nincs meg az a plusz, ami az eufóriát okozhatja, az a nem hétköznapi történés, ami kimozdítja a főhőst az általános, már megszokott le-targiából. Az útkeresés kötete ez, ennek a folyamatnak azonban a kezdőpontja látszik csak tisztán, a cél és az ahhoz vezető út bár körvonalazódnak látszik, mégis többféle variációt is magával hozhat. Hatásosan reflektál erre a könyv borítéképe, melyen egy függőhíd látható: kiindulópontja egy biztos hegytetőn van, kifutása viszont nem látszik.

Bödecs mindennapi feladatokot vesz sorra, hétköznapi problémákra keresi a megoldást, és mindenkit foglalkoztató kérdésekre próbál válaszokat adni. Ahogyan a legtöbb ember számára, úgy neki sem szükséges sok a megelégedéshez: fizikai biztonságban élni valahol, és védelmet nyújtó lelki biztonságban élni valakivel. Lírája töprengő és szorongó, ez az attitűd azonban vállalt, és egyáltalán nem tűnik terhesnek. A beszélő tisztában van hibáival, azokat elfogadva

éli mindennapjait. „Itt élek, és szeretni akartam” – hangzik a kötet egyik legfontosabb mondata a *Lapszélütés I.* című versben, mely túlmutat saját határain, és kijelöli a beszélő általános érvényű ambícióit. A „tartozni valahova” elementáris, semmivel nem helyettesíthető igényét. Ez a két tényező, a valahol és valakivel lenni egy idő után aztán össze is olvad: „megint otthon hol máshol / és egyedül kivel mással / ezért tanultam járni / hogy később aztán / üldögéljek // a lakásban kettesben várva / hogyan penészedik a test / fognak az oldalak / és dohosul / a lélek” (*Ezért tanultam*) – és egyetlen, de nélkülözhetetlen feltétele lesz a boldog, teljes élet megélésének.

Érdekes megfigyelni, ahogyan a *Semmi zsoldár* különböző nyelvi regiszterei, mint a szleng, az obszcén, a szakrális, keverednek az egyes versekben. Sokszor ugyanaz a téma is más-más

módon szólal meg, és bár mindezt meglepő és váratlan, sokkal inkább különösnek mondható, mintsem zavarónak. Jó példaként hozható fel két versrészlet. A *Paradicsom* címűben a szerző még így ír le egy erotikus jelene-
tet: „Édes kis almák a mellei, / és ahogy nyitja az érintéstől a combjait, / megroskadnak a reménytől duzzadó / csillagok.” A *Megbocsáthatatlan dolgok* címűben aztán a következőképpen fogalmaz: „Vannak megbocsáthatatlan dolgok, / mint az esdeklők cserbenhagyása. / Akárcsak az elolvasatlan kölcsönkönyvek, / vagy az inkább félbehagyott beszélgetések, / amik helyett nevetünk valamin, / vagy baszni kezdünk.” Ezek az obszcén nyelvi megoldások, bár rendhagyó és meglehetősen szókimondó nyelvi megoldásaik miatt, kizökkentik a befogadót az addig megszokott olvasási folyamatból, mégsem hatnak bántóan.

Bödecs László első kötetének számos rendkívül erős verse van. Ilyen a *Munkások Jézusa*, a *Hazard*, a már idézett *Kiút*, az *Ünnepi harangok*, a *Három perspektíva*, az *Ezért tanultam*, vagy a *Paradicsom*. Ezek elsősorban

részletes képi világukkal, hatásos retorikai megoldásaikkal és végig könnyed stílusukkal tűnnek ki a többi szöveg közül. Az is elmondható, hogy egyáltalán nem érezni a könyvön, hogy első kötet lenne. Az egyéni hang keresésének csak elvétve látjuk jeleit, az alkotói szándék pedig biztos, bátor és következetes. Ugyanakkor azt is meg kell említeni, hogy vannak olyan szövegek is, amelyeket kétséggel fogadhatunk. Ezek inkább nyelvjátéknak tudhatók be, éppen ezért is állnak kontrasztban a már kiforrott alkotásokkal. Ezek a nagy elődök verseinek újraírására (*Dichotómiás variációk PJ4-re*), kiforgatására tett kísérletek: „Milyen vót a szóke segge, nem tudom má, / de olyan lehetett, mint a többi nők, / és ha este rám jön a baszhatnék magány, / ő jut még eszembe a többiek előtt. // Milyen vót a seme kékje, nem tudom má, / de ha felkaparom véletlenül ezt a heget, / el kell mennem a kocsmába a Blahánál, / találni hasonlót, akivel lerészegedhetek.” (*Milyen vót*) Ezek a versek sokkal inkább rontják az addigi köhéziót, mintsem színesítenék az alaptémákat.

Összességében elmondható, hogy Bödecs László egy rendkívül személyes és érdekes első kötettel mutatkozik be. A *Semmi zsol-tár* mindenkihez szól, többek közt azért is, mert általános témákat jár körbe érthető, élvezetes módon. Az alkotói kitérő egyszere merész és félnék, bátor és ijedt, aktív és passzív. Nem hozza el a megoldást és a boldogságot, de megmutatja a hibákat, amikből le

lehet vonni a következtetést arra vonatkozóan, hogy miképpen folytatódjon az út. Bödecs László megáll egy percre, körbenéz, és kitérőzik. Ahogyan *Baráti kör* című versében írja: „Az öreg papír szívja a nedvességet, / be kell látni, hogy ettől végül / majd csontig szárad a kéz. / A túl későn született barátok hazája ez. / El kéne költözni talán innen. / Felkel, de megáll, messzire néz.”

Barna Péter

Észrevételek | Következtetések

Szvoren Edina: *Az ország legjobb hóhéra*, Magvető Kiadó, 2015

„Megfogadtam, hogy végre egyszer nem spórolok a merttel. Végigfuttattam a keresőt az elbeszéléseimen (elbeszéléseim: milyen ellenszenves fordulat), és egyetlenegy találatot sem adott a mertre. [...] Elismerem, hogy a dolgok a dolgokkal összefüggenek. [...] Szeretnék írni valamit, ami nem veri ki Lem szeméből az álmot, és amitől nem kezd izzadni a tenyere: egy köztársaságtól hemzsegő

szöveget.” – 2013 márciusában, a *Népszabadságban* publikált tárcasorozat első darabjából (*Bemutatom Lemet*) származik az idézet. Ahogy a címe is utal rá, elindítja a Lem-sorozatot, s az elbeszélő egyszersmind elgondolkozik saját szövegformálási, témaválasztási eljárásán. Ez az elbeszélő mintha nemcsak Svzoren Edina eddigi műveivel és azok gyomorszorító hatásával lenne tisztában, de is-

merné a kritikai fogadtatást is. A költőszavak, a mondatszerkesztési eljárás nem minden (ön)ironia nélküli számbavételével Bagi Zsolt gondolatébresztő esszékritikájára (Műút LVIII/1., 2013) látszik reagálni. A kritikus itt szintén a mert szó hiányára hívta fel a figyelmet egy példában. Bagi egy nagyobb gondolatmenet részeként elemezte, hogy milyen kockázatot hordoz az az okozatiságot felmondó leíró nyelv, amely „Mészöly óta (ez) anyanyelve a magyar prózának”, aminek kihagyásai, a narratíva elmaradása rejtvényfejtésre kényszeríti az olvasót, s ami Szvoren prózanyelve is egyben. A tárcaszövege maga sem tesz eleget az elbeszélő fogadalmának, annak vállalt kudarca lesz valójában az ars poetica: „Leszoktam a gondolatokról (a sajátjaimról), mióta fölismertem, hogy akadályoznak az írásban. Nem engedik, hogy az embereimmel foglalkozzam.” Vagyis mintha az ad absurdum tartózkodás a véleménynyilvánítástól, értelmezéstől lenne az, ami miatt az elbeszélésekben nem szívesen használ okozati kapcsolatokat létrehozó

költőszavakat. Noha a *Bemutatom Lemet* – ahogy az elmúlt években publikált, több szöveg is – kimaradt az új kötetből, a leírás eltárgyasító működése, a direkt narratív megoldásokat és az okozati struktúrát illető kétely nagyon is meghatározó jegyek maradtak.

A *Népszabadság*ban megjelentek, s különösen a Lem-tárcák az alanyisággal kísérleteznek. Az ország *legjobb* hóhérában azonban jócskán átírva, az alanyiságtól eltávolítva bukkanunk ezekből átvett mondatokra. Lem karakterét megtartja az így alkalmi szövegnek tetsző tárcákból, de az írásról mondottakat, ahogy a szerző és elbeszélő azonosságára történő, apró utalásokat, életrajzinak tűnő elemeket (pl. a tanítványokra való utalást) következetesen törli. Ugyanakkor a személyesség más módon mégis megjelenik: a kötet szövegei három-négy kivétellel első személyű elbeszélések. Míg az első kötet az elbeszélésmódok és témák változatosságával tűnt ki, a második kötet több darabja (*Nincs, és ne is legyen, Babel-tornya, Egy elbeszélés hét fejezete*), ha töredezetett szerkezetben is,

de a nagyobb időtávot felölelő cselekmények megírása felé mozdult el. Az új kötetben a látszólagos belső nézőpontra kerül a hangsúly, csetlő-botló figurák (Szvoren emberei) kapnak hangot. Az első személyű igealakok ellenére meglehetősen szenttelen prózanyelv születik, akárha jegyzőkönyvbe mondanák életüket, de a rövid, ténymegállapító, leíró mondatok pattogását olykor meglepő lírai és kitérő mondatok oldják, egyénítik, közelítik Svzoren arányosan kímunkált prózanyelvéhez. A kötet nyelve így az eltérő karakterek szubjektivitásán keresztül is egységes képet ad, mintha a szerző nem kívánta volna nyomtalanul eltüntetni a behelyezkedés mozzanatát. Kaméleonként veszi magára az emberi sorsok mintázatát, saját nyelvét kölcsönzi a szerencsétlen sorsú hősöknek, és nem próbál meg úgy tenni, mintha problémátlanul tudná a maguk realitásában láttatni őket.

Az eltávolítás eszközei a groteszkbe hajló ábrázolás (*Kinderszenen: Fölszámolás, Anyánk teleszkópos élete*) és a térkijelölés változatos, ironikus formái is,

mint a deviancia heterotópiája (*Kinderszenen: Bonszájgyerekek*), a zárt heterotópia (*A Høy Trane-fúrótorony*), a disztópia (*Kinderszenen: Tárnaszentelés*), az illegális ház (*Járni lehet a tetején*). Az egyes szám első személyű vagy közeli látószög nem a megértés tökéletesedését hozza magával, hiszen az elbeszélők maguk is bizonyos távolságban tudják magukat életüktől, idegenként tekintenek önmagukra, meglepődnek saját reakcióikon. Az *Érezni valamit* elbeszélője arról tudósít, hogy maga számára is meglepő módon úgy van jelen egy összejöveten, még a négy szemközi beszélgetésen is, hogy mindvégig számol magában („Erősen kell összpontosítanom, nehogy számokkal feleljek” – 110). Az önzonosság létrejöttének gátja gyakran a megmagyarázhatatlan, a másik számára közvetíthetetlen, irracionális viselkedésből fakadó szegyen. Finom érzéssel megválasztott titkolnivaló pél-

dául az a próbababa, akivel az elbeszélő megosztja magányát az A. úr és A. kisasszonyban. A titok körüli sürgölődést az emberi kapcsolatokba vetett bizalomként is értékelhetjük egészen addig, amíg a *Maruzsáleben* (a fiútestvér szülei és önmaga előtt is fedezi bulimiás hűgát) vagy a *Trifánné*, *kedvesben* (az állandó karkötők alól elővillanó hegek és friss sebek a család figyelmét elkerülni látszanak) mindezzel naivitásként nem szembesülünk, ahol a leleplezett titok csak megszilárdítja a családi status quót, elmélyíti a reménytelen közönyt. Trifánné monológjában variatív ismétlésben visszatérő gondolat annak tapasztalata, hogy az észrevételek és következtetések igazságtartalma nem igazodik egymáshoz: „Elkeserít, hogy a munkatársaim rám vonatkozó észrevételei rendszerint pontosak, a következtetések mégis helytelenek” (11), „az élettársam nem él velünk, és a rám vonatkozó észrevételei rosszak, a következtetései mégis helyesek” (13). A kötet egészének fényében is igazolódni látszik a feltevés, mert a belső nézőpont sem garantálja a(z) (ön)-megértést.

Nem fogunk választ kapni arra, hogy mi volt előbb, Trifánné leépülése vagy a zaklatási rágalom, mitől meleg egy próbababa bőre, mért fonja fájdalmasan szoros copfba A *hétfői lány* haját az anyja. Kevésbé látszik érdekelni ezeket az elbeszélőket, hogy felfejtsék a családi összeférhetlenségek eredetét, mint hogy a kialakult viszonyok között számot vessenek saját viselkedési stratégiáikkal. Általában egy rövid eseményt (pl. egy látogatás) vagy életkérdést (pl. gyerektelenség) tematizálnak elsődlegesen: ki mit tesz és érzel. Csupán a történetek által feltáruló látószögek perifériáin dereng az előtörténet, a tágabb kontextus, így aligha volna érdemes moralizáló olvasatukat keresni. Az *ország legjobb hóhéranak* szövegei a bűnös-áldozat, nyertes-vesztes szerepek kiosztását egyoldalúan végzik el: az elbeszélők szubjektíve áldozatai és vesztesei valami közelebről nehezen meghatározhatónak, a körülmények, a véletlen és a kapcsolatok összhatásának. Ezért hat parodisztikusnak az a novella, melyben a *Szegény mókusarcú Decsi* gyerekkori sporttársai ösz-

szegyűlnek a hírre, hogy egykori barátjuk embert ölt: „Nem értettük, mi történt szegény mókusarcú Decsivel. Hiszen nem ő volt az egyetlen, akinek a szülei elváltak. Igaz, rajta kívül senki nem volt köztünk, akinek az egyik kezén a válóper után hosszúak lettek volna a körmök, a másikon pedig rövidek” (46); „Tisztában voltunk vele, hogy amit tudunk, nem magyaráz meg semmit” (49). A rövid novella egyszerre mutatja fel a leegyszerűsítő, vulgáropszichológiai értelmezés elkerülhetetlenségét (a gyermeket megviselő válás és a felnőttkori gyilkosság összekapcsolását) és a magyarázat nyomában maradó kételyt.

A szűkös látószög, a fegyelmezett, rövid mondatok, a kitarások, elhallgatások és ornamentikus részek váltakozása sűrű és bizonytalan szerkezetű szövegeket hoz létre, melyek –

kiváltképp egy ülésben olvasva – nehezen befogadhatóak. A tematikus sokszínűségben létrejönnek ugyan izgalmas csomópontok a gyermeknevelés, a gyermek utáni vágy, a meddőség, a nőszerelem körül, ám ennél jóval fontosabb kötetszervező elv az az egységes, elfogulatlan és demokratikus nyelv, amelyen a (kényszerű) alkalmazkodás alakzatait engedi szóhoz jutni. Hazugságban élni (*Kafarnaumi csoda*), radikális szerepváltás mellett dönteni (*Aloé vera*), passzívan reménykedni (*Kionkákék*), szolgálatkészen várakozni egy életen át (*Anyánk teleszkópos élete*), ragaszkodni (*Limanova tér*), kegyetlennek lenni (*Miért nyerítenek a gyerekek*), nem marasztalni hajléktalan anyánkat (*Megszégyenítő vonása az emlékezetnek...*) ezekben a monológokban a *boldogulás* egyenrangú stratégiái.

Inzsol Kata

Néma város

Juhász Tibor: *Ez nem az a környék*, Apokrif–FISZ, 2015

Juhász Tibor első kötete, az *Ez nem az a környék* már címében sem árul zsákhamacsát. Egy pontosabban meg nem nevezett város köré épülnek fel a versek, ám ennél lényegibben is megnyilvánul a „hely” mint a kötet egyik fő vezérmotívuma, hiszen az egyik visszatérő probléma a térbeli elválasztottság különféle megnyilvánulásainak megérthetővé tétele, úgymint az ittlét és a távollét, valamint a külső és a belső szembeállítás. A verssorok rajzolják ki a tér „kör- és határvonalait”, ahogy Mizser Attila fülszövegében is olvashatjuk.

Természetesen ez a térbeliség felől artikulált problémakör nem egymagában van jelen a kötet lapjain. A térben elhelyezett pozíció, a városban való valahová tartozás gyakran metszi a hang médiumának jelenlétét és hiányát, valamint a kettővel összefüggésben megnyilvánuló, nagybetűs Hit lehetőségét.

A kötet három ciklusból (*A város felé*, *Ez nem az a környék*, *Egy kisváros lételemei*), valamint két hosszabb, az elbeszélő költemény és a prózavers határán egyensúlyozó műből (*Városom*, *Kitartó*) épül fel. Bár az első olvasás során és után könnyű lenne annyival megoldani a kötet szerkezeti elvét, hogy a közösségi, nagyobb látótérből közeledünk egyre inkább a privát, már-már túlzottan részletező nézőpontig, ám az egész kötetet átható felfedezés motívuma, valamint a folyamatosan jelenlévő egyes szám első személyű nézőpont és a magántörténet kiragadott mozaikjai miatt végig jelen van egy narratívának még nem nevezhető perspektíva, mely főként a kötet második ciklusától erősödik fel, és fokozatosan élményszerűbbé teszi a verseket.

Valóban megfigyelhető ugyanakkor egy közelítő nézőpont, ám csak a kötet első két verse, *A hangszót várják*, valamint a *Rend*

között, ám ez jóval inkább A *harangszót várják* megalapozó jellegének tudható be, nemcsak a kötet elején elfoglalt pozíciója miatt, hanem mert megjelenik benne mindhárom problémakör, a hit, a tér és a csend, melyekről fentebb már röviden szót ejtettem. Felvázolásra kerül ebben a versben az a hang és a történet nélküli világkép, melyben épp ezért a kettő egymással egyenértékű lesz. A hangtalanság ennek révén „megnyomorodott” (*Bura alatt*) marad, olyannyira, hogy a zene is csak mint „ismeretlen zenekarok dalszövegei” (*A város felé*) van jelen. A csend nem a hang nélküliség, hanem sokkal inkább az ingerként ható hang nélküli világ, hisz a jelen vannak a folyamatos dübörgések, zörejek több versben is.

Ezek után nem meglepő, hogy a következő ciklus, az *Ez nem az a környék*, már nyitóversében leszámol a pátosz, a heroikuság és a mitologizálás bármely lehetőségével, amennyiben azok mindig a tettekből fakadnak. Ezek hiánya ugyanakkor nem értéktelen, hisz rögtön a következő vers, a *Melegebb öl* egy bensőséges,

személyes indíttatású szép anyavers, mely egyrészt megragadja azt az alulról artikulált értékrendet, mely majd a kötet záródarabjában, a *Kitartóban* is visszatér majd, másrészt pedig eredetien és átgondoltan hasznosítja azt a magyar irodalomban egyre erősebben jelenlévő vonulatot, melyben a város(oka)t antropomorf szerepekben tüntetik fel, mint például Kondor Vilmos *Budapest-regényeiben*, vagy a magasabb irodalom köréből Bartók Imre nemrég lezárult *Virágba borult világvége-trilógiájában*.

Ebből a pozícióból ugyanakkor már a hit kérdését sem lehet olyan egysíkúan artikulálni, mint ahogy az az első ciklusban megjelenik, így a második ciklus hitfelfogása már nem csak egy egyezményesen, a „harangszó” felől artikulált remény kifejeződése. Sokkal inkább egy olyan hit bontakozik ki részleteiben, mely elsősorban a beletörődésből fakad, valamint

a szülőbe, elsősorban az anya figurájába vetett bizalomból táplálkozik. Ennek a kettőségnek a legegységesebb megfogalmazása a ciklus utolsó, *Mennyei Megtévesztés* című verse, melyben megjelenik éppúgy a kanonizált hitfelfogás, mint az azzal szembemenő, hangsúlyozottan a kötetben addig artikulált városképből, -részből érkező tagadása is.

Mindenképpen érdemes kiemelni ebből a ciklusból még azt a hangnemből, mely révén az általánosabb és a kifejezetten személyes indíttatású versek közé beékelődnek a határozott elbeszélői pozícióval rendelkező, mások történeteinek újramondását imitáló költemények is, melyek erős narratívával bírnak, és tovább építik, benépesítik az alulnézetből szemlélt várost. Nem lehet azt mondani, hogy mindegyik, ebbe a kategóriába tartozó költemény gyengébb lenne a kötet átlagánál, hisz vannak itt kifejezetten erős versek, mint például a kötet címadó verse is, az *Ez nem az a környék*, ahogy sajnos az is elmondható, hogy a kötet többi részében is található pár

kifejezetten gyenge vers is, mint például az *Ami nem hajlik*, mely közhelyes képekkel operál, vagy a vulgárfilozófiát megjeleníteni hivatott *Miféle*. Egy első kötet esetében ezt még nem érdemes annyira felróni, különösen, hogy a kötet több remek verssel is büszkélkedhet, és még több kitűnő sorral.

A harmadik, és utolsó ténylegesen ciklusnak nevezhető ciklus, az *Egy kisváros lételemei*, bár jobban kibontja a fentebb már vázolt motívumokat, egy lényegesen új, és legalább annyira vitális kérdéskört tesz hozzá a kötet diskurzusaihoz, egészen pontosan az építés és a tervezés problémakörét. Szerencsére a szerző itt sem fullad bele a középszerű frázisok ismételtetésébe. Bár megpendíti a városstervezés és az épülő város témáját, egy sokkal személyesebb nézőpontból a városlakók konstruált életére, valamint strukturált napirendjére hegyezi ki. Ennek a beteljesítése érdekes módon éppen az ellen a narratív felfogás ellen hat, ami majd a kötet hátralévő részében, a két elbeszélőbb jellegű műben domborodik majd ki. Ám ahogy

azt a ciklus záró verse, az *Az-tán újra előről* is artikulálja, a szerkesztettség éppúgy csak a monotóniában teljesezhet ki, ahogy a kötetet átható zajok, (megint hangsúlyozom: nem zene!) is csak ebben találhatják meg saját lényegüket. Épp ezért meglepő, ahogy ezzel összefüggésben, már a *Városom* legelején, József Attila szavaival találkozunk: „izgágán szuszog, izzódik, zizzen és buzog”, mintha a kívülállást épp a leírás és a narratíva szerkesztésének módjaival, annak szabaddabb változtatásaival lehetne megragadni.

Ám épp ennek a látszatnak a felszámolása és alapos dekonstruálása zajlik le a kötet záródarabjában, a *Kitartó*ban. Hangsúlyozott egyes szám első személyű elbeszélő, hangsúlyozottan költő, ám mégis csak arra törekszik, hogy a „pult alatti háziból” végre kapjon, és ezzel beemelődjön a kocsma törzsvendégeinek misztikus körébe. A feledésnek, az intellektuális hanyatlás az elbeszélő számára egyre megnyugtatóbb képeinek azonban mégis van két

gátja: egyik a fiatalság, mely éppen az ehhez szükséges monotóniát nem tudja biztosítani, másik az elbeszélés révén megszerzett kitüntetett pozíció, mely viszont a névtelenséget tagadja meg, így végül már ezt is szükségessé válik felszámolnia, és a *Kitartó*t, a kocsmát megtennie főhősének.

Juhász Tibor kötete átgondolt, ambiciózus, még ha nem is teljesen hibátlan. Jól megkomponáltak mind a versek, mind pedig a ciklusok, ám némely versén így is érződik a beleerőltetés, a helykitöltés funkciója. Nem lehet egy ültő helyben elolvasni, ahhoz túlságosan közel merészkedik nyomasztó tárgyához, és ez már részsiker, ha azt a célját vesszük figyelembe, melyet a kötet hátsó borítóján megfogalmaz: a saját hangjának a kialakítása. Ez már érezhetően jelen van a kötetben, ám még sokkal inkább a tematika kiválasztásában képviselteti magát, semmint a versek hangzásában, amely még érezhetően kiforratlan, ám néhol már ennek ellenére is jelen van.

Füzi Péter

Múltaddal valamit kezdeni

Schein Gábor: Svéd, Magvető Kiadó, 2015

A Kékszakállú herceg történetéből jól tudjuk, hogy vannak olyan ajtók, amelyek jobb, ha zárva maradnak. Előre figyelmeztetni azonban többnyire csak a mesékben szoktak, gyakran utólag sem lehet megítélni, hogy jogos-e a tiltás, hogy valóban jobb lett volna-e, ha titok marad, ami az ajtó mögött van, és az észszerűséget is gyakran legyőzi az emberi makacsság és kíváncsiság.

A stockholmi Grönwald úr lakásában van egy szoba, ahová csak neki van bejárása. Halála közeledtével a feleségét már régen elvesztő, fiától eltávolodó öregember magához rendel egy magyar doktornőt, „kezébe adja e szoba kulcsát”, és arra kéri, hogy szinte mindent semmisítsen meg benne – mindent adjon át az enyészetnek és az örök feledésnek, ám élete legnagyobb titkát hozza nyilvánosságra: ő legyen az, akin keresztül nevelt fia lehetőséget kap arra, hogy megismerhesse Grönwald úr

által valódinak vélt származását. A szoba mindennapi és különleges tárgyak halmazával van tele: Grönwald úr gyűjtő volt, de nem a szokásos értelemben:

„Az igazság éppen az ellenkezője volt. A tárgyak keresték őt. És bár a hozzá hasonló gyűjtők fejébe szép lassan beköltöznek azok a szellemecskék, amelyek gondoskodnak arról, hogy a birtoklás legyen a legmélyebb viszony, amely a világ dolgaihoz fűzi őket, őt megkímélte ettől a sors. Nem azért gyűjtött mindenféle holmit, hogy a holt tárgyak a birtoklás által életre keljenek, hanem hogy lakhasson bennük, és hogy általuk lábra kapjon a képzelete. Neki ez a szoba jelentette az otthont.” (20)

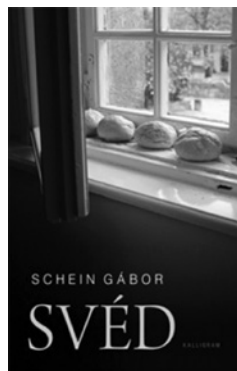
Schein Gábor regénye olyan alakokat sorakoztat fel, akik a múltjukban rejlő konfliktusok, tragédiák, hazugságok fogságában vergődve képtelenek megteremteni önmaguk számára valamiféle belső harmóniát, megbékélést, normális életet. A megismerés

utáni vágy és a megismeréstől való félelem összeférhetetlenségétől szenvednek leginkább Schein Gábor új művének hősei: az ismeretszerzés és ismeretátadás itt morális kérdéssé válik, miközben valójában nem is lehet helyesen-szabadon dönteni: hamar kiderül, a teljes megértés és a teljes titoktartás egyaránt lehetetlen, ez erre való törekvés – amivel képtelenek vagyunk szembenézni, komoly következményekkel jár. A változás és változtatás lehetősége, a szabadság és az őszinteség visszaszerezhetőségének kérdései, s az ezen keresztül az egymáshoz fűződő érzelmi viszonyok rendezése állnak Schein regényének középpontjában.

Grönewald azon törekvésében, hogy minden tárgyhoz történetet csatoljon, feltételezhető egyfajta dac, védekezési mechanizmus is a modern léttapasztalattal szemben, ugyanakkor ezek a történetek nem egyeztethetők-illeszthetőek igazán össze. Így több történet kerekedik a tárgyak köré, s végül mégiscsak a szándék ellen hatva a tárgyak jelképévé válnak a modern léttapasztalatnak.

Grönewald egyfajta kényszerű belső késztetést követve, mintegy küldetesként tekint ezekre a tárgyakra, melyeknek őrzője lett, vélhetőleg pedig már olykor ő maga sem tudja, hogy melyik a tárgy korábbi tulajdonosa által elmondott és melyik az általa kitalált történet, akárcsak a történet hőseinek esetében: a történeteik ott sem érnek össze, elmentmondással teletittek – kizárják egymást különböző egyéni, külső nézőpontokon keresztül. Egyéni igazságok, adott körülmények, politikai helyzetek egyaránt torzítják, alakítják az események és személyek helyes megítélhetőségét.

A különös gyűjtemény sajátos darabjaként tekinthetünk Grönewald úr nevelt fiára is: Ervin még azt sem tudja, hogy nem ez a férfi a vér szerinti apja. „Szülei” történeteket találtak ki első éveikhez kapcsolódóan, hogy a fiú ne gyanakodjon. Grönewald úr élete vége felé nyomozásba kezd Er-

vin származását illetően, hiszen annak idején ő is úgy hozta el a gyermeket Magyarországról az ötvenhatot követően, hogy semmit se tudott róla: a kisfiút a nagynéni adta örökbe, mindenféle előzetes ismeretség nélkül. Ötven évvel azután, hogy örökbe fogadta a magyar fiút, Grönewald Budapesten járva, valamint levelezés útján igyekszik feltárni egy asszony történetét, akiről feltételezi, hogy nevelt fiának szülőanyja. A nyomozás Lipótmezőre vezet, ahol felveszi a kapcsolatot az ott dolgozó Bíró doktornővel. Az általa megszerzett információkat „örökül hagyja” fiára, lehetőséget adva számára arra, hogy újra legyen mihez kötődnie, mindeközben pedig ezáltal számot vet a múltjával, lelkiismeretével is. A világ ismétlődések sorozata, vallja Grönewald úr, s valóban az ő története is „megkettőződik abban”, ahogy a regény második felében nevelt fia hasonló gesztusokra szánja el magát: számvetése, önértelmezésére tett kísérlete lehangoló eredménnyel jár, de a Bíró doktornővel való találkozást követően a megszerzett

információk tükrében a változás, az újrakezdés halvány reménye is megszületik benne.

A különös gyűjtemény Grönewald úr különbségét testesíti meg: míg társadalmilag hasznos, elismert munkája a hivatali állása, addig ez, a másképpen értékes, identitását elemibben meghatározó tevékenysége olyasfajta szenvedély, aminek az értékét nem tudja mindenki meglátni vagy elfogadni. Ez a fajta tevékenység párhuzamba állítható magának a regényírással mint tevékenységgel: ahogy Grönewald elméjében körvonalazódik egy történet egy tárgy körül, úgy kerekedik ki a regénybeli történet is Schein Gábor tollából egy történeti dokumentumból, ami egy megrögzött kommunista, zsidó származású asszony önfeljelentését tartalmazza. A lipótmezei örült asszony sajátos lenyomata-tükörképe a lehetetlen, abszurd tragédiákkal telezsúfolt kornak, melyben élt.

A létrehozott narratíva befejezetlen, egymást háttérbe szorító történetfoszlányokkal operál, szinte már frusztráló módon él az elhallgatás, a kihagyás

lehetőségével, de amennyire működnek a töredékességet alkalmazó megoldások, annyira válnak a néhol már nyomasztóan részletező, szétírt szakaszok is hatásossá. A regény szerkezete elbírja mindezt, s fel kell fedoznünk, hogy egy tudatosan felépített, különös atmoszférájú művel van dolgunk, ami e kétféle technika bravúros alkalmazásától működik. Lehet, hogy olykor kínosan sokáig idézünk el egy-egy svéd étterem vagy kávézó légterében; de az ott veszteglő szereplőink belső gondolatai izgalmasan szövik tovább a krimiszzerű történet szövevényes szálait.

A belső terek és belső gondolatok terepe ez a regény, ahol összekuszálódik múlt és jelen, elmosódik a határ a képzel és a valóban megtörtént, a feltételezhető, kikövetkeztetett események és tények, valamint épeszűség és őrültség között. E történet egymástól teljesen idegen világban élő emberek találkozásának pontja: a találkozások pedig sajnálatos módon kiaknáztatlan lehetőségeket hordoznak magukban: különféle, különös kapcsolatok jöhetnek

létre, de az élet bizonyos pontokon közbeszól – és a történet szereplői ezeket az ismeretsegeket nem tudják fenntartani.

Hogy valójában mi történt régen, hozzáférhetetlen: ezt a hozzáférhetetlenséget pedig a személyes nézőpontok és igazságok rengetege tovább mélyíti. Ez általános érvényű igazság – túl a közép-európai léttapasztalaton –, amelyben egyé válhat svéd és magyar. Ezentúl persze ott a közép-európai identitástudat, amely máshogy – és nem jobban – mélyítheti el a múlt megismerésének problémáját. Az elhallgatott, eltagadott múlt, a múlttal szembeni érdektelenség ugyanúgy egyaránt ellehetetleníthet egy közösséget vagy egy személyt, ahogy a megismerést minden felé helyező törekvések is. Gyökereibe kapaszkodva, gyökereit megtagadva az ember egyaránt kiszolgáltatottá válhat.

Schein regénye azonban alapvetően felszabadító erejű olvasmány. Az emberi érzelmek, gondolatok apró rezgéseit meszterien és hitelesen ábrázolja, s benne önmagunk személyes kapcsolataiban és múltjában rejlő

konfliktusokra lelhetünk: a képek vagyunk szembenézni ezekkel, mi magunk is megkaphatjuk – akárcsak a főhősök – a lehetőséget a túllépésre. Krimiszerű hangulatot teremt, amelyben lassan

felismerhetjük, hogy nem az az elsődleges, hogy a regény rejtélyének nyomába eredjünk, hanem, hogy kísérletet tegyünk arra, hogy az önmagunkban rejlő rejtélyeket oldjuk fel.

Steinmacher Kornélia Nóra

Ketten a semmiben

Szendi Nóra: *Zárványok*, Apokrif–FISZ, 2015

Szendi Nóra regényét, a *Zárványokat* könnyű olvasni, de nehéz beszélni róla. Ez nem feltétlenül azért van így, mert a kritikusnak először át kell verekednie magát a terjedelemmel, a pályakezdéssel és a műfajjal kapcsolatos közhelyeken, hanem azért, mert a regényről szólva folyvást azzal kell szembesülnie, hogy már megint Szendi szótárából „tallózzat”. Vagy – hogy mást ne mondjak – „mazsolázzat”.

Hovatovább az az érzésem, hogy a *Zárványok* szerzője a magyar nyelv összes valamirevaló jelzőjét és minden életképes igéjét felhasználta a könyv írása

során, így hiába is elmélkednék például az ide-oda „kunkorodó” idősíkokról, be kell látnom, hogy Szendi kezében ez az ártatlan kifejezés is sokkal jobban, sokkal gördülékenyebben működik.

Alighanem ezt nevezik nyelvi virtuozitásnak, amelyben a Kazinczy-féle „fentebb stíl” elemei és a „motyósok”, a „narkósok” egzotikus szlengfoszlányai kiválóan megférnek egymással.

„A stílus a ludas” (30) – magyarázkodik a narrátorból társ-szerzővé előlépő Irén, aki a regény feszes gyeplőjét a másik főszereplőre, azaz Csurira tett megjegyzéseivel fokozatosan la-

zítja meg. „Konokul hallgatok. A saját regényhősöm baszott át, itt tartunk. Méghozzá úgy baszott át, hogy fogta az egész történetet, és átbaszta egy másik kontextusba, lekaszálván minden kérdőjelet és kétértelműséget” (147) – fakad ki egy ponton Irén, aki egyébként szintén nem a megbízhatóság mintaképe, sem szereplőként, sem pedig kvázi narrátorként. Ez azonban inkább használ a regénynek, az pedig kifejezetten szimpatikus jelenség, hogy a hol „ambiciózus (...) szerkesztőasszony”-ként (105), hol „korhely egyetemista spiné” képében (360) élénk lépő Irén csípős öniróniával és a cselekményre vonatkozó reflexiókkal terelgeti az olvasót a *Zárványok* egyik fontos jellegzetessége, a szöveg önkikötő működése felé: „Történet nincs, bármikor bármi megtörténhet” (285).

A csendes jóbarát, Burján nevével elkoptatott „burjánzás” szó a regény erőteljes növénysszimbolikájával együtt jól érzékelteti ezt a cselekményt, a drogos élmények és a két főszereplő kapcsolatának szintjén egyaránt megfigyelhető esetlegességet.

A *Zárványok* szövegében ilyen módon a cselekménnyel szemben a stílus, ez a káoszról és ornamentikusan tekerdő mondatokból egybeszórt fogalmazásmód válik uralkodóvá, ezért a benne rejlő sokszínűség semmiképpen nem tudható le annyival, hogy ez a regény témájának minél hívebb bemutatását, a kétezres-kétezertizedes évek budapesti drogosainak ábrázolását szolgálja.

Nem lehet szó nélkül elmenni például a kötet Berzsenyi-, Arany János-, Ady- és Csokonai-utalásokkal bőségesen megtűzdelt szóhasználata és metaforikája mellett, de érdemes egy lépéssel tovább menve, mondatok szempontjából is megvizsgálni a szöveget. Az idő- és helyzetmegjelölések józan tömörsége például a filmvilágból átvett vágásokkal és tekerésekkel, a színházi miliőt idéző függönyhúzásokkal együtt biztosítják a történet sodró ütemét, de figyelemre méltóak azok a hosszas halmozások és felsorolások is, amelyek többnyire a

drogosok különféle életmechanizmusait szemléltetik.

A regény kultikus droglehelyének törzsvendégei, a Katalan mindennapos látogatói például tipikus alanyai az efféle felsorolásszerű jellemzéseknek: *„Akad itt minden, a belvárosi altergyerekekhez a megszólalásig hasonlító töltelékemberektől a székükhöz gyantásodott rasztákon, zizegő amfetamincsótányokon és katis-pentás felnitől fogcsikorgató, pocokképű tizenéveseken át egészen az állandó bútordarab kattosokig, de például belőlük is egészen gazdag a kínálat, poronpörgő Flash Tomi, mákteától makkant Psy Sanyi, goapartikon kísértő fantomok, hasadt tudatú duplántarhálók, mindegyik másképp írta át magát”* (115).

Ez az a társadalomból mindinkább kihulló réteg, amelyhez Csuri tartozik, és amelyhez minden tiltakozása ellenére az önérzetes Irénnek is igen sok köze van. Kettejük szerepe azonban jelentősen különbözik egymástól: míg Irén hol alábbhagyó, hol pedig felhorgadó függőségét ő maga a szerkesztői munka ártatlan velejárájaként tartja számon, addig Csuri tisztulási kísérletei

ellenére is a drog rabja marad. Különös szókincese, csapongó beszédstílusa és zavaros viselkedése Irén szemében valóságos kincseskamra: a fiúhoz fűződő ellentmondásos érzéseit egyetlen komoly célja, Csuri megírásának szolgálatába állítja.

Irén tehát ebben a nehezen kategorizálható kapcsolatban is a megfigyelő szerepét alakítja, csakúgy, mint első egyetemi szerelmével, a jó eszű, de kis sé link Vladimírral folytatott viszonya során. A lány túlzásokra és ellentmondásokra éhező elméje, vívódó személyisége talán még Csuriénál is szebben, alaposabban lett felépítve, és kétségtelen, hogy a címbe emelt, kulcsszereppel bíró, időn kívüli zárványhelyzetek is elsősorban az ő látásmódjából következnek. Az ember önmagára záródása, az érzések és gondolatok totális felülkerekedése a legkülönbélebb helyzetekben történik meg a regényben, a szereplők pedig képtelenek igazán megérteni egymást, mert a szerelmesek, a barátok és a „narkótestvérek” közé is minduntalan befurakszik az orkánzó mindenség (164).

A zárványhelyzetek áthidalhatatlansága, a bennük rejlő melankólia azonban a mulatságos leírásoknak, a mellékszereplők jelzésszerűen felskiccelt megjelenítésének köszönhetően egyáltalán nem telepszik rá a szövegre. Bár a „magasélet” és a „prolilet” mindvégig hangsúlyos kontrasztja csupán az utolsó fejezetben, Irén új barátjának, Marcinak a feltűnésével válik teljessé, Csuri proliságának körvonalai az unatkozó nagymama zsörtölődéséből és a panellakó szülők minden napjaiból is biztonsággal megrajzolhatóak.

Szendi Nóra hasonló háttérrel kreál Vladimir számára is, így *A boldog szerelem* című fejezetben a fennkölt érzelem az Örs vezér terén lángosbüfét üzemeltető, kisszerű életet élő Nagyék szórakoztató szemlélésének ellenpontjává válik. A szereplők bemutatása során Szendi rendszerint kiemeli az egyes szereplők, helyzetek abszurd vonásait, a Nagy család esetében például Vladimir lángoshoz való hasonlatosságát: „Az étolajat viszont az anyatejjel szívta magába, sőt, már korábban, születésekor, hangzik a csa-

ládi legenda, magzatvíz helyett magzatolaj távozott, az táplálta ilyen szép, ropogós sárgára a méh kemencéjében. Édesanyja legvadabb álmaiban nyilván egy lángost hozott világra, de így is majdnem sikerült neki” (51).

Első pillantásra úgy tűnhet, hogy ez a fejezet, csakúgy, mint az Irént Berzsenyi költői tájaira repítő hallucináció látszólag az összefüggésekből kiragadva, szigetként áll a regényben, a későbbiekben azonban rendre visszaköszönnek a Vladimirhoz köthető mozzanatok. Ilyen például a majdan Csurit sem kímélő pillanatnyi elcsúfulás, vagy az Irén mániájává váló tükör előtti arcvonás-rendezgetés, a lényeg azonban ezúttal is a stílusban keresendő: ugyanis itt figyelhető meg először a *Zárványokra* jellemző, pátoszt és idillt romboló technika. Irén szerint például a Vladimir szeme alatti táská „illatozástól fájó alma” (77), szerelmük idején pedig „még azok a koszos Örs vezér téri galambok is duplázzák csókjaikat” (78). A zuglói proliélet motívumai bizonyos szempontból hasonló szerepet töltenek be, mint a kialvatlan-

ságtól felgyülemelő táskák és a városi galambok: ellensúlyok, amelyek meggátolják, hogy a szerelem leírása giccossé váljon. Így kerül méltó helyére a fejezetet záró vallomás idillje: „Rám néz, azzal a szép, virágba borult nézésével. Úgy vall szerelmet, mint senki más, mert nem recseg a szó, elomlik a nyelvén, belecseppen a délutáni kánikulába” (81).

A mélységek és magaslatok, „magas művészet és mámoros félkarúrablózás” (77) közti folyamatos ingadozás, a stílus balanszának gondos fenntartása a kötet egészét jellemzi, kis túlzással – ha ellenvételeimet félretéve elfogadom Irén fentebb kifejtett történettagadó felfogását – azt is mondhatnám, hogy ez a regény valódi váza: a nyelvi egyensúlyra való törekvés.

A cselekmény szintjén azonban ez az egyensúlyi helyzet korántsem ilyen magától értetődő. Az Irén és Csuri közé éket verő bizonytalanságok a regény utolsó lapjain, az első fejezet rejtélyes és groteszk buszsofőrjének váratlan visszatérése és távozása után némileg elsimulnak, de a rezignált végszó azt sejteti, hogy kettejük közös története még nem zárult le.

„Nem maradunk semmiben. Majd valami úgyis lesz” (424) – veti oda az olvasónak Irén egyszerre lemondóan és bizakodva, utoljára még odabökve a végtelen variációk tárházára, úgy, ahogyan a *Zárványok* vagány nyelvezetével, a kacagástól a tétova magunkba nézésig hajtó történetével szól hozzánk.

Tóth Anikó

E számunk szerzői

Asbóth Balázs (1989) szövegalkotó, tanár, Debrecen • **Barna Péter** (1988) újságíró, kritikus, blogger (About-kategória), szerkesztő (Zempléni Múzsza), Sárospatak–Budapest • **Füzi Péter** (1991) egyetemi hallgató (ELTE BTK), Kecskemét–Budapest • **Gál Soma** (1992) egyetemi hallgató (ELTE BTK), az Apokrif szerkesztője, Porto • **Háy János** (1960) író, legutóbbi kötete: *Hozott lélek* (Európa Könyvkiadó 2015), Budapest • **Hyross Ferenc** (1992) egyetemi hallgató (ELTE PPK), Budapest • **Inzsöl Kata** (1988) egyetemi hallgató (ELTE BTK), Budapest • **Juhász Tibor** (1992), költő, *Salgótarján* • **Kabai Lóránt** (1977) költő, szerkesztő (Múút), festő, Miskolc–Budapest • **Mizsur Dániel** (1991) egyetemi hallgató (ELTE BTK), Budapest • **Nyerges Gábor Ádám** (1989) költő, író, kritikus, főszerkesztő (Apokrif), PhD-hallgató (ELTE BTK), legutóbbi kötete: *Elfelejtett ünnep* (Múút-könyvek 2013), Budapest • **Nyirán Ferenc** (1951) költő, kritikus, Debrecen • **Sebők György** (1992) Debrecen • **Steinmacher Kornélia Nóra** (1987) kritikus, PhD-hallgató (ELTE BTK), Tapolca–Budapest • **Szabó Csanád** (1997) Békéscsaba • **Tóth Anikó** (1989) PhD-hallgató (ELTE BTK), olvasószerkesztő, kritikus • **veress dani** (1988) doktorandusz (ELTE BTK), az Apokrif szerkesztője, Debrecen •

Ára: 350 Ft

ISSN 2060-3207

15003

9 772060 320008